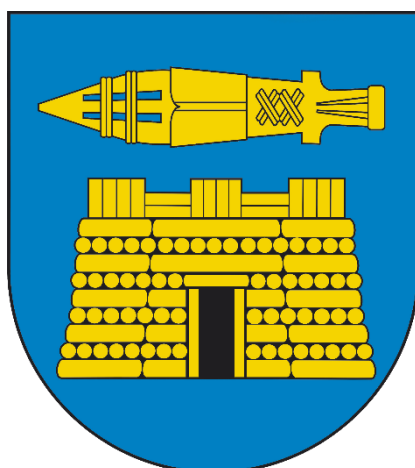

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH**

oraz

PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

na 2021 ROK

Zgorzelec, grudzień 2020 r.

Opracował : Marek Wolanin,

I. Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii, gmina ma obowiązek corocznego opracowania i uchwalenia gminnego programu w zakresie profilaktyki uzależnień. Określa on strategię w zakresie profilaktyki oraz redukcji szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w społeczności lokalnej. Program opracowano zgodnie z wytycznymi Narodowego Programu Zdrowia, który jest podstawowym dokumentem polityki zdrowia publicznego. Wyznacza on cele strategiczne i operacyjne oraz najważniejsze zadania do realizacji na rzecz poprawy zdrowia i związanej z nim jakości życia mieszkańców.

Podstawą do wskazania priorytetowych działań w przygotowanym Programie są zarówno wyniki badań ogólnopolskich, jak i dane obrazujące sytuację w naszej gminie - pozyskane od lokalnych podmiotów działających na rzecz ograniczania problemu uzależnień i przemocy w rodzinie oraz zawarte w Diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych opracowanych przez Pracownię profilaktyczną KROKUS w 2020r.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021 stanowi kontynuację oraz uzupełnienie wcześniej prowadzonych w gminie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.

W wyniku realizacji programu chcemy wspierać cele, które uważamy za najbardziej zasadne i wymagające wsparcia przy realizacji Gminnego Programu. Należą do nich:

1. Gmina przyjazna rodzinie i atrakcyjnym miejscem zamieszkania oraz pobytu.
2. Poprawienie poczucia bezpieczeństwa publicznego.
3. Zapewnienie mieszkańcom właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego.
4. Tworzenie warunków udziału w rozwoju społeczności osobom i grupom zagrożonym wykluczeniem.
5. Poprawa sposobu żywienia, stanu odżywiania oraz aktywności fizycznej społeczeństwa.
6. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi.
7. Tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspakajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu i wszelkiego rodzaju używek.
8. Działalność wychowawczą i informacyjną.
9. Zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie.
10. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
11. Leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu.
12. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej.
13. Prowadzenie profilaktycznej działalności informatycznej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii w szczególności dla dzieci młodzieży, prowadzenie pozalekcyjnych zajęć w tym zajęć sportowych, a także dożywiania dzieci uczestniczących w programach opiekuńczo - wychowawczych i zajęć socjoterapeutycznych.
14. Wspieranie działalności, instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, przeciwdziałaniu narkomanii i poprawy stanu zdrowia społeczeństwa.
15. Wspieranie działań pokazujących efekty pracy z młodzieżą, wzorce do naśladowania, alternatywne możliwości rozwijania zainteresowań, umacniania więzi rodzinnej.

Program uzupełniono o zdobyte w trakcie realizacji poprzednich programów doświadczenia oraz wnioski wynikające z diagnozy lokalnych problemów. Wskazują one jednoznacznie na konieczność łączenia oddziaływań w zakresie profilaktyki alkoholowej z działaniami zapobiegającymi innym uzależnieniom od substancji psychotropowych, środków zastępczych, NSP oraz uzależnieniom behawioralnym.

Ważnym czynnikiem jest uwzględnienie w programie założeń i priorytetów określonych przez Radę Ministrów w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016 - 2020. I choć program gminny obejmuje realizację zadań w 2021r., to uwzględnienie głównych założeń z poprzedniego Narodowego Programu Zdrowia nie stanowi błędu a jest ścisłą kontynuacją rozpoczętych wcześniej zadań z zakresu zdrowia narodowego. Wyznaczonym celem głównym Programu jest integracja na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w Gminie Zgorzelec. Cele i działania Programu umożliwiają wdrożenie szerokiego spektrum oddziaływań (profilaktycznych, prewencyjnych, leczniczych oraz reintegracyjnych) i zadań podejmowanych wspólnie z różnymi podmiotami na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii w tym również w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Zgorzelec. Program jest adresowany do osób fizycznych, prawnych i podmiotów nie posiadających osobowości prawnej, realizujących zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania przemocy, do osób z grup ryzyka, uzależnionych, ich rodzin oraz wszystkich mieszkańców gminy Zgorzelec. Program uwzględnia rekomendacje zawarte w dokumentach programowych krajowych i samorządowych.

Realizacja zadań Programu jest finansowana w sposób ciągły ze środków pochodzących z opłat pobieranych za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, o których mowa w art. 18 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

II. Podstawa prawna

Podstawą prawną Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w 2020r. jest:

1. **Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (Dz. U z 2019, poz. 2277 t.j.), która stanowi kluczowy dokument kompleksowo regulujący zagadnienia związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Porządkuje kwestie dotyczące m.in.: zadań wykonywanych przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację, źródła finansowania tych działań, funkcjonowania rynku napojów alkoholowych, postępowania wobec osób nadużywających alkoholu oraz przepisów karnych związanych z obrotem alkoholem oraz jego reklamą.
2. **Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r., o przeciwdziałaniu narkomanii** (Dz.U. z 2019 r. poz. 852 t.j.), która stanowi kluczowy dokument kompleksowo regulujący zagadnienia związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów narkomanii.
3. **Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020** (Dz.U. z 2016 r., poz. 1492) przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów. Elementem składowym programu są: Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii oraz Krajowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które funkcjonowały dotąd jako odrębne dokumenty. Jako cel strategiczny programu wskazuje się wydłużenie życia w zdrowiu, poprawę zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w tym obszarze.
4. **Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej** (Dz.U. z 2019 r. poz. 1507 t.j) zawiera przepisy, w których wyliczone są zadania samorządu gminnego. Jednym z nich jest opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, która obejmuje m.in. program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

5. **Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (t.j.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1390), w której zawarto zadania własne samorządu gminnego, polegające m.in. na inspirowaniu i promowaniu nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz opracowaniu i realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

6. **Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego oraz wolontariacie** (Dz. U. z 2019 r., poz. 688 ze zm.) reguluje m.in. zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje społeczne w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi. Istotną kwestią jest możliwość zlecenia organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych o charakterze lokalnym lub regionalnym. Działalność pożytku publicznego określona w ustawie to działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie, a sfera ta obejmuje zadania w zakresie m.in. przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

7. **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020** (M.P. z 2014 r. poz. 445), którego celem głównym jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.

III. Diagnoza

Postanowienia ogólne

Problemy wynikające z nadużywania alkoholu, stosowania środków uzależniających, stosowania przemocy w rodzinie i troska o zdrowie społeczeństwa stanowią jedną z ważniejszych kwestii społecznych. Zjawiska te mają istotny wpływ na poczucie bezpieczeństwa społecznego, a także na relacje interpersonalne w środowisku rodzinnym. Alkoholizm i narkomania pociąga z sobą psychodegradację jednostki i rodziny, załamanie się procesów socjalizacyjnych u dzieci, ponadto wzmaga występowanie przemocy i prowadzi do współuzależnienia całej rodziny. Koszty ponoszone przez społeczeństwo w związku z nadużywaniem alkoholu i środków uzależniających dotyczą zarówno sfery społecznej jak i materialnej.

Rozwiązywaniem problemów uzależnień na terenie Gminy Zgorzelec zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych współdziałając z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zgorzelcu, Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym, Komendą Powiatową Policji w Zgorzelcu, Sądem Rejonowym w Zgorzelcu, WS–SPZOZ Poradnia Terapii Uzależnienia od alkoholu i Współuzależnienia w Zgorzelcu, Poradnią Psychologiczno Pedagogiczną w Zgorzelcu, szkołami podstawowymi, szkołami ponadgimnazjalnymi, parafiami i grupami wsparcia, kuratorami zawodowymi i społecznymi oraz organizacjami pozarządowymi i radami sołectkimi.

Na zlecenie GKRPA wykonano w roku 2020 **DIAGNOZĘ LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH**. Przy jej konstrukcji oparto się na analizie danych udostępnionych m.in. przez Urząd Gminy w Zgorzelcu, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy. Korzystano także z badań ankietowych realizowanych w szkołach i środowisku gminy. Wyniki badań ujęte są w główne bloki tematyczne:

- Zasoby gminy w rozwiązywaniu problemów społecznych
- Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców Gminy Zgorzelec (problemy społeczne, używki, hazard, przemoc, dobrostan psychiczny)
- Problemy społeczne w opinii dzieci i młodzieży szkolnej w Gminie Zgorzelec:
 - młodszy uczniowie
 - starsi uczniowie (papierosy, alkohol, narkotyki, używki ogółem, przemoc rówieśnicza, samopoczucie oraz relacje z bliskimi)

- Starsi uczniowie (międzypokoleniowa transmisja przemocy, cyberzagrożenia)
- o Problemy społeczne w opinii nauczycieli oraz rodziców uczniów w gminie Zgorzelec
- o Problemy społeczne w opinii seniorów mieszkających w gminie Zgorzelec (używkii, leki, dobrostan psychiczny i bliskie relacje, przemoc)

Ogólna charakterystyka gminy Zgorzelec

Metryka gminy

Gmina Zgorzelec jest gminą wiejską, liczącą ma 8509 mieszkańców (stan na 2018 rok), z czego 50% stanowią kobiety, a 50% mężczyźni. Przyrost naturalny w gminie Zgorzelec wynosi -10. Saldo migracji mieszkańców jest dodatnie, wyniosło 31. 64% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym. Na terenie gminy Zgorzelec działa 110 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 40 miejsc sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży oraz 70 punktów sprzedaży z przeznaczeniem do spożycia poza miejscem sprzedaży. Skala problemów społecznych

Na terenie gminy Zgorzelec jest 130 bezrobotnych (według danych na listopad 2020 roku), w tym 72 kobiety. Na koniec listopada 2020 wykazano, że 6 osób bezrobotnych podjęło pracę.

Zasoby gminy pomocne w rozwiązywaniu problemów społecznych. W gminie funkcjonuje:

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której zadaniami są:

- wydawanie postanowień dotyczących zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałą Rady Gminy Zgorzelec,
- prowadzenie kontroli przestrzegania warunków i zasad sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych na podstawie upoważnienia Wójta Gminy,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- prowadzenie działań zmierzających do poddania się leczeniu odwykowemu osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Punkt Interwencji Kryzysowej dla osób uwikłanych w Przemoc Domowa

Do zadań Punktu należy głównie rozpoznawanie przemocy w rodzinie i udzielanie stosownego wsparcia w zakresie powstrzymania przemocy

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy między innymi:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

W celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie Zespół Interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze. Do zadań grup roboczych należy w szczególności opracowanie i realizacja planu pomocy indywidualnej oraz monitorowanie sytuacji rodzin w

przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, a także dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Zgorzelcu

Do zadań GOPS należy m.in.: praca socjalna z rodzinami, w których występuje alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie (m.in. możliwość zakładania Niebieskich Kart) i inne problemy społeczne motywacja do podjęcia leczenia i udziału w programach korekcyjnych

Inne instytucje uprawnione do wszczynania procedury Niebieskiej Karty

Oprócz Policji, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Ośrodka Pomocy Społecznej, w przypadku podejrzenia występowania przemocy w rodzinie procedurę Niebieskiej Karty mogą wszcząć: placówki służby zdrowia, placówki oświatowe

Zasoby powiatowe działające na rzecz gminy

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zgorzelcu

Poradnia udziela pomocy psychologiczno - pedagogicznej dzieciom, młodzieży oraz rodzicom. Pomoc ta ma charakter wszechstronny, ukierunkowana jest m.in. na dzieci i młodzież z grup ryzyka. Istotne są także oddziaływania na rzecz wspomagania wychowawczej funkcji rodzin. Wśród zadań realizowanych przez Poradnię znajduje się oczywiście także diagnoza i terapia członków rodzin uwikłanych w przemoc domową.

Komenda Powiatowa Policji w Zgorzelcu

Jeśli chodzi o przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie to Policja realizuje w tym obszarze zadania takie jak: kontrole punktów sprzedaży alkoholu, wnioski do komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, wywiady środowiskowe, kontrole trzeźwości wśród kierowców, działania profilaktyczne, kontrole zakazu spożywania alkoholu w miejscach publicznych prowadzenie interwencji w przypadku występowania przemocy w rodzinie, zapewnianie ofiarom doraźnego bezpieczeństwa, informowanie ofiar i świadków o przysługujących prawach, możliwościach i miejscach uzyskania pomocy, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców

Sąd Rejonowy w Zgorzelcu

Do zadań Sądu należy m.in.: orzekanie o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu ustanawianie nadzoru kuratora sądowego, możliwość stosowania kar wobec sprawców przemocy oraz przymusu poddawania się terapii dla sprawców przemocy.

Prokuratura Rejonowa w Zgorzelcu

Zadania prokuratury to m.in.:

czuwanie nad ściganiem przestępstw związanych ze spożyciem lub handlem alkoholem i narkotykami, prowadzenie lub nadzorowanie postępowań przygotowawczych w sprawach karnych - art. 207 k.k. (znęcanie się), oraz sprawowanie funkcji oskarżyciela publicznego przed sądem w tej kategorii spraw, wnioskowanie do sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego

Placówki leczenia odwykowego:

Placówki te realizują działania w zakresie terapii osób uzależnionych oraz osób współuzależnionych. Gmina Zgorzelec najczęściej współpracuje z Poradnią Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Zgorzelcu oraz Oddziałem Terapii Uzależnienia od Alkoholu w Sieniawce.

Oświata w Gminie Zgorzelec jest uważana za jedną z najlepiej dofinansowanych i zarządzanych w kraju. Baza placówek jest świetnie utrzymana, wyposażona i dobrze zlokalizowana. Zauważalna jest dbałość o wszystkie dzieci w każdym wieku. Gmina nie ustaje w rozwijaniu tej dziedziny –

obliguje ją ogólnopolski tytuł „Lider Edukacji” przyznany gminie przez kapitułę także w grudniu 2020r..

Jednostki Oświatowe w Gminie Zgorzelec:

1. Żłobek „Muchomorek” w Jędrzychowicach
2. Przedszkole „Krasnoludki” w Jędrzychowicach
3. Szkoła Podstawowa im. Sybiraków w Jerzmannkach
4. Szkoła Podstawowa im. Wandy Chotomskiej w Łagowie
5. Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Osieku Łużyckim
6. Szkoła Podstawowa im. Osadników Wojskowych w Trójcy
7. Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Żarskiej Wsi

W roku szkolnym 2020/2021 szkoła realizuje następujące programy edukacyjno-profilaktyczne w Osieku Łużyckim:

- **„Trzymaj formę”**: Ogólnopolski Program Edukacyjny współorganizowany jest przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz Polską Federację Producentów Żywności Związek Pracodawców w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Partnerami programu są: Agencja Rynku Rolnego oraz Instytut Medycyny Wsi im. W.Chodźki w Lublinie. Patronami honorowymi programu są: Minister Edukacji Narodowej, Minister Zdrowia, Minister Sportu i Turystyki oraz Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a także Instytut Żywności i Żywienia, Wydział Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW w Warszawie oraz Federacja Konsumentów.

- **„Moje dziecko idzie do szkoły”**. ADRESACI: Rodzice dzieci, które rozpoczną naukę w klasach I szkół podstawowych w roku szkolnym 2020/2021. Cele akcji:
Podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia
Uświadomienie rodzicom ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych dzieci
Przekonanie rodziców o słuszności działań profilaktycznych podejmowanych w szkole i w domu
Radosny uśmiech - Radosna przyszłość. Celem programu jest dostarczenie nauczycielom, dzieciom oraz ich rodzinom na całym świecie narzędzi, których potrzebują, by prawidłowa higiena jamy ustnej stała się integralną częścią ich życia. Program ten, koncentrując się na profilaktyce, buduje szacunek dziecka do samego siebie oraz uczy prawidłowych sposobów pielęgnowania jamy ustnej, dzięki którym dziecięcy uśmiech będzie trwał przez całe życie.

- **„Czyste powietrze wokół nas”**. Program edukacyjny dla dzieci w wieku przedszkolnym, ich rodziców i opiekunów „Czyste Powietrze Wokół Nas”. Program jest dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Realizowany jest przez nauczycieli, wychowawców przedszkolnych oraz przez przedstawicieli środowiska przedszkolnego i szkolnego. Program ma za zadanie:

- Wykształcić umiejętności rozpoznawania różnych źródeł dymów.
- Wykształcić umiejętności rozpoznawania różnych dymów, „wydobycie” dymu papierosowego.
- Zwiększyć wrażliwość dzieci na szkodliwość dymu papierosowego.
- Zwiększyć poziom wiedzy na temat skutków palenia papierosów.
- Zwiększyć wrażliwość dzieci na miejsca, w których mogą być narażone na dym tytoniowy.

- **„Skąd się biorą produkty ekologiczne”**. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Główne założenia programu:

- zrozumienie czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne,
- kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych,
- propagowanie zdrowego stylu życia,

- zwiększanie wiedzy i świadomości przedszkolaków o nawykach higieniczno-zdrowotnych. Grupa, do której skierowany jest nowy program, to dzieci uczęszczające do przedszkoli w wieku 5-6 lat.

- **„Nie pal przy mnie, proszę”**. Program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I-III szkół podstawowych. Cele:

- Uporządkowanie i poszerzenie informacji na temat zdrowia
- Kształtowanie u dzieci postaw odpowiedzialności za własne zdrowie
- Uświadomienie dzieciom, że palenie jest szkodliwe dla zdrowia
- Uwrażliwienie dzieci na szkodliwe oddziaływanie dymu papierosowego związane z biernym paleniem
- Wykształcenie u dzieci umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy inni ludzie przy nich palą.

- **„Bieg po zdrowie”**. Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla klasy IV. Cele programu:

- Zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów.
- Opóźnienie lub zapobieganie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży.
- Pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego

- **„Znajdź właściwe rozwiązanie”**. Program profilaktyki palenia tytoniu dla starszych klas szkoły podstawowej. Cele programu:

- Zapobieganie paleniu tytoniu wśród młodzieży szkolnej.
- Zwiększenie wiedzy w zakresie szkodliwości dymu tytoniowego.
- Kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie własne i swoich bliskich.
- Kształtowanie postaw asertywnych związanych z unikaniem czynnego i biernego palenia tytoniu.
- Integracja grupy.
- Kształtowanie umiejętności radzenia sobie w różnych trudnych i stresujących sytuacjach
- Umocnienie poczucia własnej wartości wśród uczniów
- Kształtowanie umiejętności niezbędnych w kontaktach interpersonalnych

- **„Program domowych detektywów Jaś i Małgosia na tropie”**. Cele programu to opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu poprzez wzmacnianie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących. Program przeznaczony dla klas IV -V szkół podstawowych.

W gminie Zgorzelec swoją działalność prowadzi także Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Radomierzycach. Ośrodek zatrudnia 12 pracowników. Do podstawowych zadań GOK należy prowadzenie działalności edukacyjnej, organizacja odpoczynku i rozrywki, rozbudzanie, rozpowszechnianie i zaspokajanie zainteresowań i potrzeb kulturalnych ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, kultywowanie tradycji, oraz tworzenie warunków dla rozwoju folkloru i rękodzieła artystycznego. Edukacja kulturalna oraz upowszechnianie kultury wśród mieszkańców polega na ich udziale w przedsięwzięciach organizowanych cyklicznie bądź też okolicznościowo najczęściej w formie konkursów festynów, przeglądów, spektakli teatralnych, różnego rodzaju wycieczek oraz zajęć warsztatowych. Powyższe zadania realizowano głównie przy wykorzystaniu potencjału bazowego placówek terenowych funkcjonujących w ramach struktury Gminnego Ośrodka Kultury. Stanowią je:

1. Świetlica Wiejska i siłownia w Białogórze;
2. Świetlica Wiejska i siłownia w Gozdaninie;
3. Świetlica Wiejska i siłownia w Gronowie;
4. Świetlica Wiejska i siłownia w Jerzmankach;

5. Świetlica Wiejska i siłownia w Jędrzychowicach;
6. Świetlica Wiejska i siłownia w Kostrzynie;
7. Świetlica Wiejska i siłownia w Koźlicach;
8. Świetlica Wiejska i siłownia w Koźminie;
9. Świetlica Wiejska i siłownia w Kunowie;
10. Świetlica Wiejska i siłownia w Łomnicy;
11. Świetlica Wiejska i siłownia w Przesieczanach;
12. Świetlica Wiejska i siłownia w Radomierzycach;
13. Świetlica Wiejska i siłownia w Ręczynie;
14. Świetlica Wiejska i siłownia w Sławnikowicach;
15. Świetlica Wiejska i siłownia w Spytkowie;
16. Świetlica Wiejska i siłownia w Tylicach;
17. Świetlica Wiejska i siłownia w Trójcy;
18. Świetlica Wiejska i siłownia w Żarskiej Wsi.

Działalność Gminnego Ośrodka Kultury ma miejsce w omawianych świetlicach wiejskich, w których realizuje wiele zdań pozwalających na prezentację talentów i umiejętności ich bywalców. Prezentacje te mają miejsce podczas zajęć plastycznych, zajęć rękodzielniczych. Świetlice wiejskie to miejsca zabaw karnawałowych, mikołajkowych, zebrań wiejskich, turniejów sportowych. W 2018 r. odbyło się wiele spotkań i imprez adresowanych do różnych grup wiekowych mieszkańców. Gminny Ośrodek Kultury wspomagał mieszkańców w organizacji lokalnych imprez kulturalnych i integracyjnych realizowanych w ramach środków wydatkowanych z funduszu sołectwa. Gminny fundusz sołectwa stanowią wyodrębnione w budżecie gminy środki przeznaczone do wyłącznej dyspozycji sołectw na realizację przez ich mieszkańców inicjatyw obywatelskich, będących przedsięwzięciami służącymi poprawie warunków ich życia, zwiększającymi ich aktywność w aspekcie działań kulturalnych i integracyjno- sportowych. Zaplanowane imprezy, konkursy, zawody, przyczyniają się do uatrakcyjnienia spędzania wolnego czasu. Efektem zrealizowanych zadań jest zintegrowanie uczestników imprez poprzez wspólną zabawę i konkursy, popularyzowanie aktywnych form życia, zapewnienie równych szans w dostępie do kultury i rozrywki.

W Gozdaninie i Tylicach powstały pierwsze w Gminie Zgorzelec Kluby Seniora realizowane w ramach projektu pt. „Gmina Zgorzelec wspiera Seniorów!”. Kluby są doskonałym miejscem spotkań i integracji osób starszych. To w takich miejscach seniorzy mogą przyjemnie spędzić czas oraz rozwijać swoje pasje i zainteresowania. To tutaj starsi się integrują, tworzą się nowe znajomości i przyjaźnie. Kluby Seniora powstały dzięki wsparciu z programu Poddziałanie 9.2.1. Dostęp do wysokiej jakości usług społecznych – konkursy horyzontalne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020. Głównym celem projektu jest zwiększenie dostępu do świadczenia usług społecznych wśród społeczności lokalnej Gminy Zgorzelec. Wsparciem zostanie objętych 40 Seniorów z terenu Gminy Zgorzelec, a w ramach zdania zaplanowano zakup niezbędnego wyposażenia Klubów. Projekt realizowany w partnerstwie ze Stowarzyszeniem „Bystry Strumień”, który jest odpowiedzialny za wsparcie merytoryczne i organizacyjne projektu. Klub działa od 01.10.2020.

Wielospecjalistyczny Szpital - Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu przy wsparciu finansowym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020 oraz PARTNERÓW realizuje:

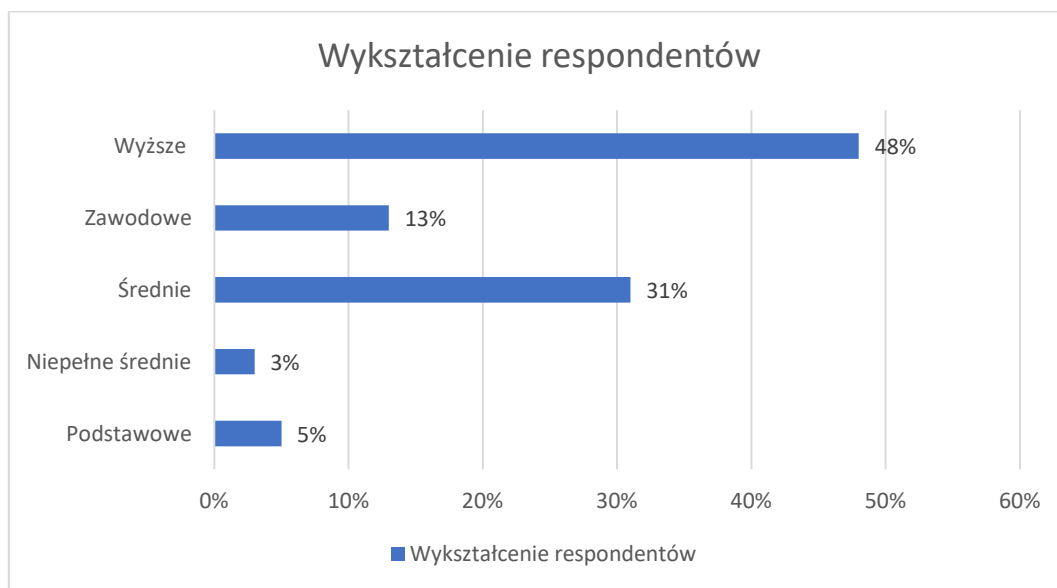
- Program profilaktyki raka jelita grubego
- Populacyjny program wczesnego wykrywania raka piersi
- Populacyjny program profilaktyki i wczesnego wykrywania raka szyjki macicy.

Wszystkie świadczenia realizowane w ramach wymienionych projektów są całkowicie bezpłatne dla aktywnych zawodowo pacjentów zamieszkałych na obszarze subregionu

jeleniogórskiego, tj. w powiatach: bolesławieckim, jaworskim, jeleniogórskim, kamiennogórskim, lubańskim, lwóweckim, zgorzeleckim, oraz złotoryjskim.

Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców gminy Zgorzelec

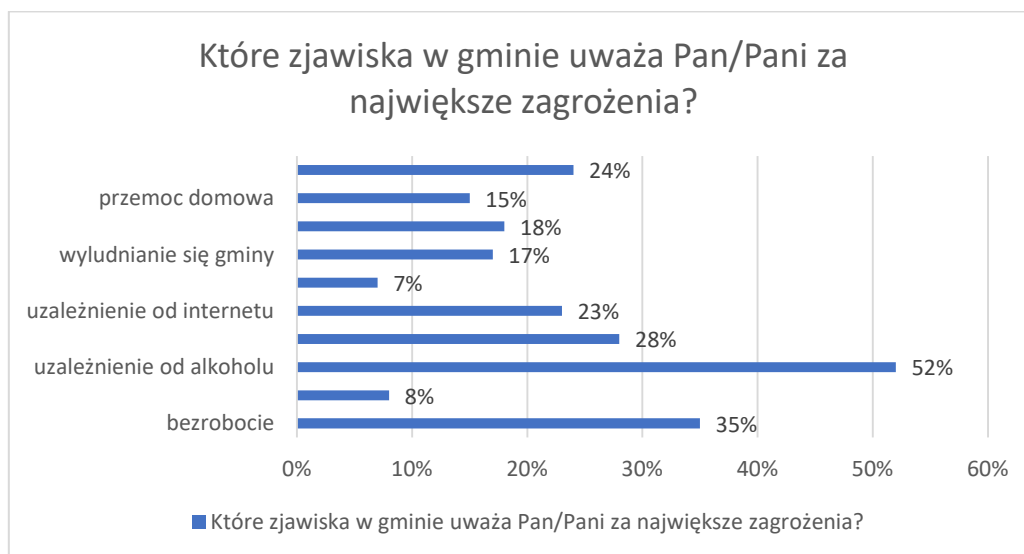
W celu poznania zdania osób dorosłych z gminy Zgorzelec na temat różnego rodzaju problemów społecznych przebadano 193 osoby, z czego 88% stanowiły kobiety, 12% mężczyźni. 75% badanych dorosłych było zatrudnionych, 25% odpowiedziało, że jest osobą bezrobotną. Największy odsetek badanych miał wykształcenie wyższe (48%) oraz średnie (31%). W badaniu wzięło udział 7% osób stanu wolnego, 76% osób będących w związku małżeńskim, 7% osób będących w związku nieoficjalnym, 7% osób po rozwodzie i 3% osób będących wdową/wdowcem.

Wykres. Wykształcenie osób badanych.

Problemy społeczne

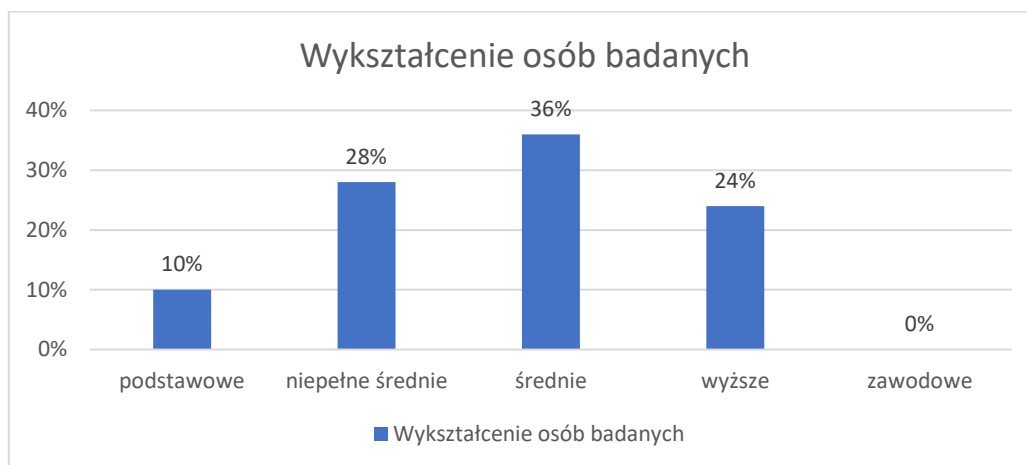
Badanych zapytano o to, jakie w ich opinii są największe zagrożenia w ich gminie. Największy odsetek osób dorosłych zaznaczył, że jest to uzależnienie od alkoholu (52%) oraz bezrobocie (35%). Najmniejszymi zagrożeniami w opinii badanych jest hazard (7%) oraz bezdomność (8%).

Wykres. Opinia mieszkańców na temat największych (ich zdaniem) zagrożeń w gminie.

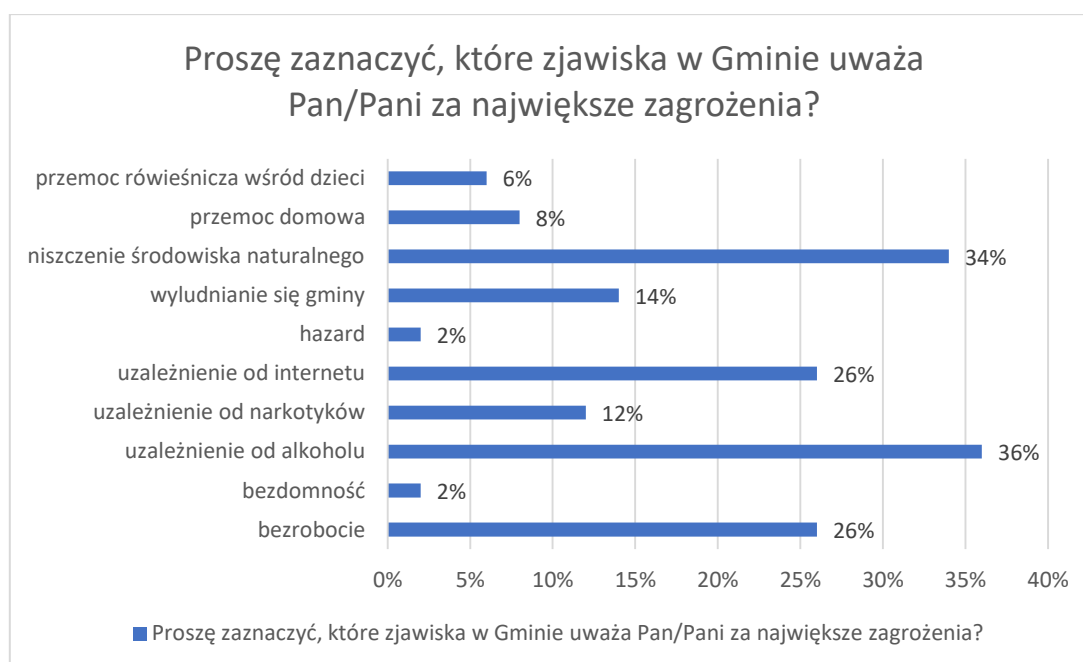
Problemy społeczne w opinii seniorów mieszkających w gminie Zgorzelec

W diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Zgorzelec pierwszy raz wśród badanych wyodrębniono grupę seniorów. W celu poznania zdania osób w wieku senioralnym z gminy Zgorzelec na temat różnego rodzaju problemów społecznych przebadano 50 osób, z czego 74% stanowiły kobiety, 26% mężczyźni. Średnia wieku wyniosła 66,76. 2% badanych seniorów było zatrudnionych, 2% odpowiedziało, że jest osobą bezrobotną, 94% badanych ma status emeryta, 2% rencisty. Średni dochód na osobę wynosi 1477,60 zł. Największy odsetek badanych miało wykształcenie średnie (36%) oraz wyższe (24%). W badaniu wzięło udział 4% osób stanu wolnego, 40% osób będących w związku małżeńskim, 16% osób po rozwodzie i 38% osób będących wdową/wdowcem.

Wykres. Wykształcenie osób badanych.

Badanych zapytano o to, jakie w ich opinii są największe zagrożenia w ich gminie. Największy odsetek seniorów zaznaczył, że jest to uzależnienie od alkoholu (36%), niszczenie środowiska naturalnego (34%), a także bezrobocie (26%) oraz uzależnienie od internetu (26%). Najmniejszymi zagrożeniami w opinii badanych jest natomiast hazard (2%) oraz bezdomność (2%).

Wykres. Opinia mieszkańców na temat największych (ich zdaniem) zagrożeń w gminie.

Na podobne zapytanie w roku 2017 mieszkańcy stwierdzili:

Które z problemów uważa Pan/i za najważniejsze?*	
Zanieczyszczenie środowiska	9 %
Bezrobocie	44 %
Alkoholizm	55 %
Kryzys rodziny	22 %
Wzrost przestępczości	30 %
Picie alkoholu przez młodzież	33 %
AIDS	15 %
Przemoc w rodzinie	41 %
Zubożenie społeczeństwa	11 %
Przemoc i agresja na ulicach	21 %
Narkomania	44 %
Problemy mieszkaniowe/bezdomność	5 %

w przypadku pytań, na które odpowiedzi nie wykluczały się wzajemnie, respondenci wybierali niejednokrotnie kilka możliwości. W takich przypadkach suma wartości procentowych jest większa niż 100%.

Przy analizie odpowiedzi widać, że w ocenie dorosłych i seniorów najważniejszym problemem społecznym jest alkoholizm, bezrobocie, uzależnienie od alkoholu oraz wg seniorów niszczenie środowiska naturalnego. Wśród badań z 2020r. w sposób znacznie niższy niż 2017r. uznano narkomanie za niebezpieczne zagrożenie społeczne. Zmniejszyło się również znacznie odczucie, że przemoc domowa stanowi w gminie. W roku 2017, aż 41 % respondentów wskazało, że przemoc stanowi duże zagrożenie społeczne a w roku 2020 wśród dorosłych 24% a wśród seniorów 8%

Problemy społeczne w odczuciu uczniów starszych

W badaniach uczniów starszych na temat papierosów, alkoholu i narkotyków zostało wypełnionych 87 ankiet przez uczniów z klas VI (34%), VII (36%) oraz VIII (30%). Wśród badanych uczniów było 61% kobiet i 39% mężczyzn.

Papierosy

86% ankietowanych uczniów przyznała, że nigdy nie zapaliła papierosa. 1% zapaliło 1-2 razy, 5% 3-5 razy, pojedyncze osoby przyznały się do zapalenia od 6 do 39 razy, natomiast 6% przyznało, że paliło 40 razy i więcej. W ostatnim miesiącu 50% ankietowanych, którzy kiedykolwiek sięgnęli po papierosa, nie paliła, natomiast 25% palących ankietowanych paliła mniej niż raz w tygodniu, po 8% palących paliła mniej niż raz dziennie, 6-10 papierosów dziennie i więcej niż 20 papierosów dziennie.

Zapytano uczniów, którzy przyznali się do palenia papierosów, o to, skąd je biorą i jak kupują. 67% odpowiedziało, że częściej się papierosami od znajomych nie pali, natomiast 33% wskazało, że sami sobie kupują. Po 8% palących uczniów udzieliło odpowiedzi, że proszą starszych kolegów o zakup, kupują papierosy bez akcyzy oraz podbierają rodzicom. Żaden z palących badanych nie wskazał odpowiedzi, że prosi nieznajomych o zakup papierosów. Zapytano młodzież także o to, czy kiedykolwiek palili e-papierosy. 82% zaprzeczyło, 17% przyznało, że tak, natomiast 1% zadeklarował, że pali ten typ papierosów regularnie. Uczniowie zapytani o to, czy e-papierosy są mniej szkodliwe niż papierosy tradycyjne, odpowiedzieli, że trudno powiedzieć (36%) i że nie są mniej szkodliwe niż tradycyjne (35%). 30% zgodziło się, że e-papierosy są mniej szkodliwe.

Napoje alkoholowe

Uczniów zapytano o to czy kiedykolwiek spożywali alkohol. 79% odpowiedziało, że nigdy nie piło alkoholu, 17% że zdarzyło się, iż spożywali alkohol, 3% ankietowanych piło w ciągu ostatnich 30 dni.

Młodych ludzi, którzy przyznali się do spożywania alkoholu zapytano o to, z kim spożywali swój pierwszy alkohol. Z pijących uczniów najczęściej inicjację alkoholową odbyli w

towarzystwie rówieśników (39% pijących uczniów, czyli 9 osób) oraz z rodzicami (33%, czyli 6 osób). 17% pijących nastolatków przyznało, że pierwszy raz spożywali alkohol w samotności, a po 6% przeszło inicjację alkoholową z innymi członkami rodziny lub starszymi kolegami. Najchętniej pitym alkoholem wśród pijącej młodzieży jest piwo (61% młodzieży deklarującej picie), wódka (22%), szampan (11%) oraz wino (6%). Żadna z ankietowanych osób nie wskazała na cydr i alkopop.

Uczniów, którzy mają za sobą inicjację alkoholową, zapytano o to, jakie są ich doświadczenia po spożyciu alkoholu. Wymieniono szereg sytuacji i poproszono uczniów deklarujących picie alkoholu o ustosunkowanie się do nich na czterostopniowej skali: nie, nigdy się nie zdarzyło, tak, zdarzyło się, zdarzyło się w przeciągu ostatnich 12 miesięcy, zdarzyło się w przeciągu ostatnich 30 dni. Tabela poniżej prezentuje ilościowe wyniki uzyskane w tym pytaniu.

	Nie, nigdy się nie zdarzyło	Tak, zdarzyło się	Zdarzyło się w przeciągu ostatnich 12 miesięcy	Zdarzyło się w przeciągu ostatnich 30 dni
Bójka	15	3	0	0
Słuczenie, uszkodzenie ciała	16	2	0	0
Zniszczenie swojej odzieży	15	3	0	0
Poważna kłótnia	15	3	0	0
Zgubienie swojej własności	15	3	0	0
Kłopoty z policją	18	0	0	0
Pływanie pod wpływem alkoholu	17	1	0	0
Samouszkodzenia	16	2	0	0

Tabela. Doświadczenia młodzieży deklarującej spożywanie alkoholu w różnych sytuacjach w stanie nietrzeźwości.

Jak widać, zdecydowana większość młodzieży przyznającej się do spożywania alkoholu nie ma doświadczenia z żadną z tych sytuacji. Najczęstsze (zdarzyło się) są sytuacje takie jak bójka, poważna kłótnia czy zgubienie swojej własności. Kilka osób doświadczyło kłótni, uszkodzenia ciała, pływania pod wpływem alkoholu oraz samouszkodzenia.

Młodzież zapytano z jaką reakcją spotyka się wśród rówieśników odmowa picia alkoholu. Wyniki pokazują, że najczęściej nigdy nie dochodzi do wyśmiewania, krytyki, zdziwienia, odrzucenia czy usilnego namawiania. Odpowiedź „zazwyczaj” była najczęściej wybierana jeśli chodzi o akceptację (35% uczniów wybrało tę odpowiedź) oraz obojętność (20%).

	Zazwyczaj	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Wyśmiewanie	9%	2%	7%	13%	71%
Akceptacja	35%	15%	13%	8%	31%
Krytyka	7%	10%	3%	14%	68%
Zdziwienie	10%	9%	15%	10%	58%
Odrzucenie	7%	6%	9%	13%	70%
Usilne namawianie	5%	10%	8%	10%	68%
Obojętność	20%	14%	18%	13%	36%

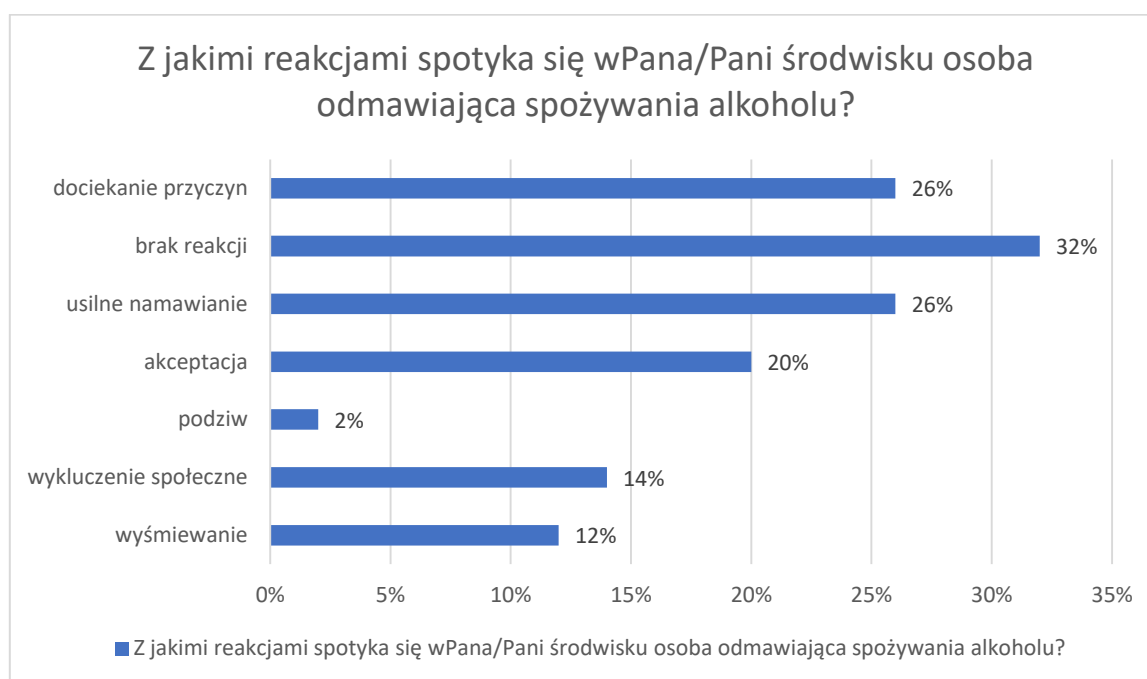
Tabela. Stosunek środowiska rówieśniczego na odmowę spożycia alkoholu w opinii ankietowanej młodzieży.

Dla porównania podaje odpowiedzi na analogiczne pytania zadane w roku 2013 i w 2017

zdziwienie	23%	zdziwienie	23%
krytyka	2%	krytyka	2%
podziw	4%	podziw	4%
wyśmiewanie	4%	wyśmiewanie	4%
zrozumienie	51%	zrozumienie	51%
odrzućenie	1%	odrzućenie	1%
obojętność	19%	obojętność	19%
usilne namawianie	12%	usilne namawianie	12%

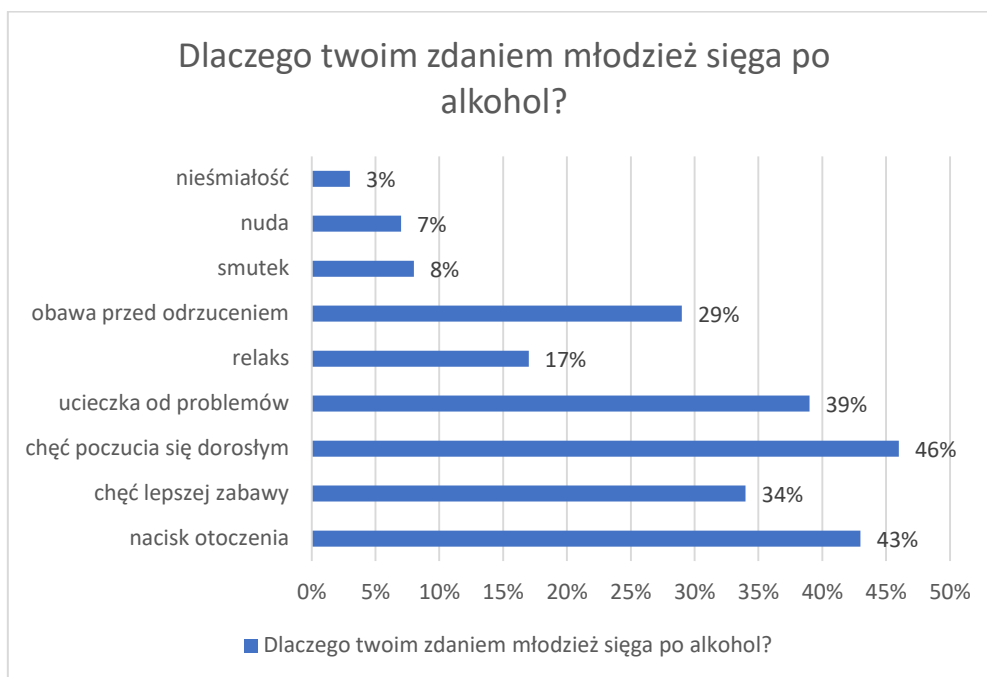
W przypadku pytań, na które odpowiedzi nie wykluczały się wzajemnie, respondenci wybierali niejednokrotnie kilka możliwości. W takich przypadkach suma wartości procentowych jest większa niż 100%.

Zapytano także seniorów z gminy Zgorzelec z jakimi reakcjami ze strony swojego otoczenia musi mierzyć się osoba odmawiająca spożycia alkoholu. Wyniki przedstawia poniższy wykres. Najczęstszą reakcją na osobę odmawiającą spożycia alkoholu jest usilne namawianie, brak reakcji oraz dociekanie przyczyn. Akceptacja pojawia się według 20% ankietowanych, a jedynie 2% wskazało na podziw. 24% ankietowanych spotkało się z sytuacją, kiedy to nietrzeźwa osoba podejmuje się kierowania pojazdem. Tylko 10% badanych przyznaje, że to właśnie im zdarzało się prowadzić samochód pod wpływem substancji psychoaktywnych. 28% badanych zna przypadki kupna alkoholu przez osoby nieletnie w lokalnych punktach sprzedaży.

Wykres. Reakcje środowiska na osobę odmawiającą spożycia alkoholu.

Zapytano młodzież o to, jakie ich zdaniem mogą być powody sięgania przez ich rówieśników po alkohol. Najczęściej wskazywanymi przyczynami było: chęć pocucia się dorosłym (46%), ucieczka od problemów (39%), nacisk otoczenia (43%), chęć lepszej zabawy (34%). Najrzadziej wskazywanym powodem była nieśmiałość (3%).

Wykres. Powody sięgania po alkohol w opinii ankietowanych uczniów z gminy Zgorzelec
Wcześniej na analogiczne pytanie odpowiedziano następująco

W roku 2013

Naciski otoczenia	48 %
Chęć pocucia się dorosłym	54 %
Chęć zabawienia się	43 %
Ucieczka od problemów	45 %
Relaks	24 %
Ciekawość	48 %
Obawa przed odrzuceniem	27 %
Chęć wyróżnienia się	41 %
Smutek	22 %
Nuda	17 %

w roku 2017

Naciski otoczenia	49 %
Chęć pocucia się dorosłym	65 %
Chęć zabawienia się	56 %
Ucieczka od problemów	50 %
Relaks	25 %
Ciekawość	62 %
Obawa przed odrzuceniem	33 %
Chęć wyróżnienia się	45 %
Smutek	31 %
Nuda	22 %

w przypadku pytań, na które odpowiedzi nie wykluczały się wzajemnie, respondenci wybierali niejednokrotnie kilka możliwości. W takich przypadkach suma wartości procentowych jest większa niż 100%.

Zapytano również młodych mieszkańców gminy Zgorzelec o to, jakie ich zdaniem mogą być konsekwencje spożywania alkoholu. Największa część ankietowanych (69%) odpowiedziała, że nie doświadczyła takich zachowań. 30% wskazało na to, że alkohol szkodzi jego zdrowiu, 15% wskazało że może mieć kłopoty z policją, 20% udzieliło odpowiedzi, iż będzie miało kaca. 20% badanych stwierdziło, że po wypiciu zrobi im się niedobrze, 20% zrobi coś, czego będzie żałowało, 7% poczuje się szczęśliwym, po 9% poczuje się odprężonym, zapomni o swoich problemach, a 6% będzie się świetnie bawiło. Natomiast 3% będzie bardziej przyjazne i towarzyskie.

Młodzież została zapytana o to, jak, ich zdaniem, najłatwiej jest zdobyć alkohol będąc niepełnoletnim. Większość (45%) odpowiedziała, że nie ma takiej wiedzy, natomiast pozostali:

26% wskazało na zakup przez starszych kolegów, 9% zakup przez anonimową pełnoletnią osobę, 9% na zakup przez znajomą dorosłą osobę. 2% przyznało, że najłatwiej byłoby podbierać alkohol rodzicom bez ich wiedzy, 8% uznało, że samodzielny zakup nie stanowi problemu, a żaden z badanych nie odpowiedział, że najłatwiej zdobyć alkohol bez akcyzy.

86% ankietowanych uczniów odpowiedziało, że ich rodzice są zdecydowanie przeciwni spożywaniu alkoholu przez osoby niepełnoletnie. 12% uczniów uważa, że ich rodzice są zdania, że w pewnych sytuacjach osoba niepełnoletnia może spożywać alkohol.

Inne substancje psychoaktywne

Uczniów poproszono o to, by zaznaczyli każdą substancję z wymienionych, które kiedykolwiek używali w celu odurzenia się. Zdecydowanie większość uczniów (od 86% do 100%) nigdy nie używała żadnej z tych substancji. Wyjątek stanowiły leki przeciwbólowe, których 58% uczniów nigdy nie stosowała, 24% uczniów zdarzyło się je stosować, 6% uczniów stosowało leki w ciągu ostatniego roku, a 14% w ciągu ostatniego miesiąca. Wyniki szczegółowe przedstawia tabela.

	Nie, nigdy się nie zdarzyło	Tak, zdarzyło się	Zdarzyło się w ciągu ostatnich 12 miesięcy	Zdarzyło się w ciągu ostatnich 30 dni
Marihuana lub haszysz	97%	2%	1%	0%
Substancje wziewne	98%	2%	0%	0%
Leki uspokajające lub nasenne	87%	10%	1%	2%
Leki przeciwbólowe	56%	24%	6%	14%
Amfetamina	97%	1%	1%	1%
LSD lub inne halucynogeny	100%	0%	0%	2%
Ecstasy	99%	1%	0%	0%
Alkohol razem z tabletkami	99%	1%	0%	0%
Alkohol razem z marihuaną	99%	1%	0%	0%

Tabela. Częstotliwość stosowania przez młodzież substancji odurzających.

W poprzednich badaniach wyniki przedstawiały się następująco.

Rok 2013

Rodzaj środka	Klasa	Szk. podst. Kl. VI	Gimnazjum kl. I	Gimnazjum kl. III	
				GINA ZGORZELEC	ESPAD-2011r. (ogólnopolskie)
środki nasenne bez wiedzy lekarza		0 %	4 %	6 %	15 %
środki wziewne (klej budapren, rozpuszczalnik)		2 %	4 %	2 %	9 %
marihuana lub haszysz		4 %	8 %	21 %	24 %
amfetamina		0 %	0 %	4 %	5 %
ecstasy		0 %	0 %	0 %	3 %
heroina		0 %	0 %	4 %	1 %
kokaina		0 %	0 %	0 %	3 %
relewin*		0 %	0 %	0 %	2 %
LSD lub inne halucynogeny		0 %	0 %	4 %	3 %

inne	0 %	0 %	0 %	-
------	-----	-----	-----	---

Rok2017

Rodzaj środka	Klasa	Szkoły podstawowe kl. VI	Gimnazjum kl. I	Gimnazjum kl. III	
			GINA ZGORZELEC	GINA ZGORZELEC	ESPAD-2015r. (ogólnopolskie)
środki nasenne bez wiedzy lekarza		0 %	6 %	9 %	17 %
środki wziewne (klej budapren, rozpuszczalnik)		0 %	9 %	0 %	11 %
marihuana lub haszysz		0 %	3 %	11 %	25 %
amfetamina		0 %	0 %	0 %	5 %
ecstasy		0 %	0 %	0 %	4 %
heroina		0 %	0 %	0 %	3 %
kokaina		0 %	0 %	0 %	4 %
relewin*		0 %	0 %	0 %	2 %
LSD lub inne halucynogeny		0 %	0 %	0 %	6 %
inne		0 %	0 %	0 %	-

* W ankietach szkolnych umieszczono nazwę nieistniejącego narkotyku o nazwie relewin. Traktowano to jako test prawdziwości. Ankiety osób, które przyznawały się do przyjmowania tego „narkotyku” traktowane są jako niewiarygodne i nie są uwzględniane w opracowywaniu wyników badań.

Jak widać sytuacja dotycząca stosowania substancji odurzających na przełomie siedmiu lat zdecydowanie się zmieniła. W minionym okresie badawczym praktycznie zanika stosowanie substancji wziewnych, zażywania marihuany lub haszyszu. Nie odnotowano praktycznie również zagrożenia łączenia używek, w tym alkoholu z tabletkami i alkoholu z marihuaną i ecstasy. Młodzież z badanej grupy wiekowej odstała także od LSD lub innych środków halucynogennych. Niebezpiecznym zjawiskiem okazuje się znaczny wzrost stosowania u młodzieży leków przeciwbólowych. Przedstawione w nadaniu wyniki mogą świadczyć o dobrze realizowanej profilaktyce uzależnień. Pokazują także, że podjęte przez GKRPA działania w zakresie ograniczenia dostępu i informacji o zagrożeniach związanych ze stosowaniem używek przynoszą efekty. Nie bez znaczenia jest tu mnogość programów i działań podejmowanych przez środowiska oświatowe.

Młodzieży szkolnej zadano pytanie o to, czy słyszeli o miejscach w których można kupić marihuanę/haszysz. **81% ankietowanych odpowiedziało, że nie zna takich miejsc.** 14% uczniów odpowiedziało, że takim miejscem jest internet, 10% odpowiedziało, że w miejscu wyznaczonym przez dealera, a 8% na dyskotece/w barze/w klubie. 6% wskazało na dom dealera, a 5% na szkołę. Poprzednie badania informowały

W roku 2013

w roku 2017

Nie znam takich miejsc	45 %
Ulica, park	12 %
Szkoła	8 %
Dyskoteka, pub	25 %
Mieszkanie dealera	24 %
Inne miejsca	3 %

Nie znam takich miejsc	56 %
Ulica, park	16 %
Szkoła	1 %
Dyskoteka, pub	23 %
Mieszkanie dealera	14 %
Inne miejsca	14 %

Zauważalna jest zatem tendencja zanikającej znajomości miejsc, w których można zakupić substancje odurzające. To kolejne pozytywne zjawisko zaobserwowane w badanej grupie wiekowej.

Rodzice uczniów z gminy Zgorzelec

W celu przeprowadzenia diagnozy problemów społecznych występujących wśród młodzieży szkolnej oraz w ich środowisku rodzinnym przebadano 77 rodziców. W badaniu wzięło udział 78% kobiet (matek uczniów) oraz 22% mężczyzn (ojców). Rodziców poproszono o ustosunkowanie się do stwierdzeń dotyczących alkoholu i narkotyków wśród młodzieży oraz poczucia kontroli nad swoim dzieckiem. Dane przedstawia poniższa tabela.

	TAK	NIE
Podaję dziecku leki przeciwbólowe	51%	49%
Zdarza mi się podać coś na uspokojenie (ziołowe herbatki itd.)	1%	99%
Przyłapałem kiedykolwiek moje dziecko na paleniu papierosów	1%	99%
Przyłapałem kiedykolwiek moje dziecko na picciu alkoholu	2%	98%
Wiem, że rówieśnicy ze szkoły mojego dziecka palą papierosy	22%	78%
Wiem, że rówieśnicy ze szkoły mojego dziecka sięgają po alkohol	16%	84%
Wiem, że w klasie mojego dziecka znajdują się osoby sięgające po alkohol	7%	93%
Czuję, że nie mam kontroli nad postępowaniem mojego dziecka	4%	96%
Czuję, że nie wiem w jaki sposób rozmawiać z moim dzieckiem	8%	92%

Tabela. Zdanie rodziców na temat używek oraz kontroli nad dzieckiem.

Zdecydowana większość ankietowanych rodziców nie zgadza się ze stwierdzeniami mówiącymi, że podaje dziecku coś na uspokojenie (99%), przyłapało dziecko na paleniu papierosów (96%), picciu alkoholu (98%), posiada wiedzę na temat tego że rówieśnicy ich dziecka piją alkohol (84%), także w klasie ich dziecka (93%) oraz że czują iż nie mają kontroli nad zachowaniem dziecka (96%) oraz że nie wiedzą w jaki sposób rozmawiać z dzieckiem (92%). Zgadniają się w większości z tym, że zdarzyło im się podać dziecku leki przeciwbólowe (51%).

Zdania są nieco bardziej podzielone w kwestii wiedzy na temat tego, że rówieśnicy palą papierosy (78% odpowiedziało, że nie ma takiej wiedzy, 22% że ma taką wiedzę).

Poproszono by rodzice uczniów odnieśli się do stwierdzeń na temat szkoły, profilaktyki, używek oraz zakupów w internecie. Poniższa tabela prezentuje wyniki procentowe na ile rodzice zgadzają się lub nie z tymi stwierdzeniami.

	Zgadzam się	Raczej się zgadzam	Nie mam zdania	Raczej się nie zgadzam	Nie zgadzam się
Szkoła powinna wspierać rodziców w wychowaniu dziecka	55%	35%	8%	1%	1%
Czuję, że szkoła, do której uczęszcza moje dziecko wspiera mnie w jego wychowaniu	29%	47%	20%	2%	3%
Darzę zaufaniem wychowawcę szkolnego mojego dziecka	64%	17%	18%	1%	0%
Szkoła prowadzi dobrą profilaktykę	44%	34%	21%	1%	0%
Szkoła prowadzi spotkania edukacyjne dla rodziców, dzięki którym dowiaduję się więcej o sposobie budowania relacji z dzieckiem	18%	18%	36%	10%	17%
Moje dziecko czuje się w szkole bezpiecznie	52%	42%	4%	2%	0%
Moje dziecko jest w szkole pod dobrą opieką	66%	31%	2%	0%	0%
Moje dziecko opowiada mi o tym, co dzieje się w szkole	81%	17%	1%	1%	0%
Moje dziecko w szkole ma kontakt z używkami	2%	1%	4%	12%	81%
Piwo to nie alkohol	4%	0%	0%	1%	95%
E-papierosy są bezpieczniejsze niż klasyczne	3%	2%	1%	3%	91%
Są sytuacje, w których dziecko może napić się alkoholu przed ukończeniem 18 roku życia	0%	0%	2%	5%	94%
Rówieśnicy mają zły wpływ na moje dziecko	2%	8%	13%	26%	51%
Dziecko może skorzystać z mojej karty kredytowej robiąc zakupy w internecie	0%	1%	1%	4%	94%

Tabela. Opinia rodziców na tematy związane ze szkołą, używkami oraz wychowaniem i profilaktyką.

Reasumując powyższe wyniki, większość rodziców uważa, że szkoła powinna wspierać rodziców w procesie wychowania dziecka oraz czuje, że takie wsparcie jest im udzielane. Rodzice darzą zaufaniem wychowawcę swojego dziecka i dobrze oceniają prowadzoną w szkole profilaktykę. Zdaniem rodziców dziecko czuje się w szkole bezpiecznie i jest pod dobrą opieką, a dzieci opowiadają swoim rodzicom o wydarzeniach ze szkoły. Zdanie na temat spotkań

edukacyjnych mających na celu poprawę relacji z dziećmi jest bardziej podzielone. Rodzice nie zgadzają się natomiast z opinią, że ich dziecko miałyby mieć w szkole kontakt z używkami, piwo to nie alkohol oraz że e-papierosy są bezpieczniejsze niż klasyczne. Rodzice wyrażają sprzeciw względem tego, że istnieją sytuacje, w których osoby przed 18 rokiem życia mogą spożywać alkohol, a rówieśnicy mają zły wpływ na ich dziecko. Zdecydowana większość rodziców nie zgadza się by ich dziecko mogło używać karty kredytowej robiąc zakupy w internecie.

Nauczyciele

W celu poznania opinii nauczycieli na temat zagrożeń społecznych pojawiających się w szkołach przebadano 29 nauczycieli pracujących na terenie gminy Zgorzelec. Zapytano nauczycieli jak często spotykają się z różnego rodzaju problematycznymi sytuacjami. W tabeli przedstawiono wyniki.

	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Uczniowie z mojej szkoły palą papierosy	0%	0%	3%	17%	80%
Uczniowie z mojej szkoły palą e-papierosy	0%	0%	3%	24%	73%
Uczniowie z mojej szkoły piją alkohol na terenie szkoły	0%	0%	0%	3%	97%
Uczniowie z mojej szkoły piją alkohol poza terenem szkoły	0%	0%	3%	21%	76%
Uczniowie z mojej szkoły mają nieusprawiedliwione nieobecności	0%	3%	48%	38%	10%
Uczniowie z mojej szkoły chodzą wspólnie na wagary	0%	0%	7%	7%	86%
Podejrzewam, że mam kontakt z uczniami, którzy zażyli narkotyki	0%	0%	3%	10%	87%
Podejrzewam, że uczniowie mają kontakt z narkotykami	0%	0%	10%	17%	73%

Tabela. Częstotliwość różnych zachowań uczniów w opinii nauczycieli.

Nauczyciele nie mają w swoich doświadczeniach sytuacji opisanych powyżej. Zdecydowana większość nauczycieli rzadko albo nigdy spotyka się z takimi sytuacjami jak palenie papierosów, palenie e-papierosów, picie alkoholu na terenie szkoły czy poza nim, wspólne wagary czy zażywanie narkotyków. Najczęstszym problemem występującym w szkołach na terenie gminy Zgorzelec w opinii nauczycieli to nieusprawiedliwione godziny nieobecności uczniów na lekcjach. Chcąc poznać opinię nauczycieli na temat dobrostanu psychicznego i roli szkoły w jego kształtowaniu poproszono ankietowanych by zaznaczyli na ile zgadzają się ze stwierdzeniami dotyczącymi tego tematu. Nauczyciele mogli ustosunkować się do każdego stwierdzenia przez wybór opcji: tak, raczej tak, nie mam zdania, raczej nie, nie.

	Tak	Raczej tak	Nie mam zdania	Raczej nie	Nie
Szkoła ma wpływ na kształtowanie psychiki swoich uczniów	45%	41%	7%	7%	0%
Czuję, że ja mam wpływ na kształtowanie charakteru swoich uczniów	31%	55%	3%	10%	0%
Czuję, że rodzice przerzucają na mnie odpowiedzialność za postępowanie uczniów	14%	38%	10%	31%	7%

Oczekuję od rodziców wsparcia w procesie edukacyjnym	76%	24%	0%	0%	0%
Nie wiem, jakiej rady udzielić rodzicowi	0%	10%	7%	41%	41%
Dobrostan psychiczny niektórych uczniów budzi moją obawę	28%	21%	10%	31%	10%
Czuję, że rodzice angażują się w edukację swoich dzieci	10%	66%	14%	10%	0%
Czuję, że dyrekcja szkoły jest otwarta na moje sugestie	79%	17%	3%	0%	0%
Czuję, że mam możliwość rozwoju zawodowego	97%	3%	0%	0%	0%
Czuję się spełniony w swoim zawodzie	69%	28%	3%	0%	0%

Tabela. Opinia nauczycieli na temat dobrostanu psychicznego uczniów i nauczycieli oraz roli szkoły w jego kształtowaniu.

Większość nauczycieli zgadza się, że szkoła ma wpływ na kształtowanie psychiki uczniów oraz że oni osobiście mają wpływ na kształtowanie charakteru uczniów. Nauczyciele oczekują wsparcia rodziców w procesie edukacyjnym, w większości czują, że rodzice są zaangażowani w proces edukacyjny swoich dzieci. Ankietowani wyrazili opinię, że dyrekcja szkoły jest otwarta na ich sugestie, w szkole mają możliwość rozwoju zawodowego oraz czują się spełnieni w swoim zawodzie. Zdania są podzielone w kwestii przerzucania przez rodziców odpowiedzialności za postępowanie uczniów na nauczyciela (38% raczej się zgadza, 31% raczej się nie zgadza, a 10% nie ma zdania) oraz w tym, że dobrostan psychiczny niektórych uczniów budzi obawę nauczycieli (28% nauczycieli zdecydowanie się zgadza, 21% raczej się zgadza, 31% raczej się nie zgadza, a po 10% badanych zdecydowanie się nie zgadza lub nie ma zdania na ten temat). Nauczyciele nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że nie wiedzą jaką radę udzielić rodzicowi.

Seniorzy

Zapytano również badanych seniorów o to, czy w ich środowisku, najbliższym otoczeniu znajdują się osoby mające różnego rodzaju problemy związane z zagrożeniami społecznymi. Poniższa tabela prezentuje wyniki tego pytania.

Czy w Pana/Pani środowisku znajdują się osoby...	Tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Nie
Uzależnione od alkoholu?	34%	14%	10%	10%	30%
Zażywające narkotyki?	0%	0%	28%	22%	46%
Uzależnione od narkotyków?	2%	0%	30%	18%	46%
Uzależnione od hazardu?	0%	0%	24%	24%	46%
Bezrobotne?	22%	10%	18%	10%	36%
Mające skłonność do stosowania przemocy w stosunku do swoich bliskich?	8%	2%	32%	20%	34%
Będące ofiarami przemocy domowej?	4%	4%	36%	22%	32%

Tabela. Opinia dorosłych mieszkańców gminy na temat osób z najbliższego otoczenia.

Większość badanych obserwuje w swoim środowisku osoby uzależnione od alkoholu (34% odpowiedziało tak, 14% raczej tak), jednak podobny odsetek badanych nie zauważa w swoim środowisku osób uzależnionych od alkoholu (30% nie, 10% raczej nie). Seniorzy zauważają także osoby bezrobotne (22% uważa, że w jego środowisku znajdują się takie osoby, 10% że raczej takie się znajdują), jednak znów podobny procent osób badanych uważa, że takich osób nie ma w jego środowisku (36% odpowiedziało, że nie). Większość badanych nie zauważyła w swoim środowisku osób uzależnionych od narkotyków, zażywających narkotyki, uzależnionych od hazardu, stosujących przemoc oraz będących ofiarami przemocy. Można więc uznać, że widzialność osób dotkniętych którymś z problemów społecznych w opinii seniorów jest niewielka.

Używki

Seniorów z gminy Zgorzelec zapytano o najpopularniejsze używki, czyli: papierosy, alkohol oraz narkotyki. 22% badanych przyznało, że pali papierosy, wszystkie z palących osób przyznało, że pali papierosy klasyczne. Osoby palące zapytano o to jak często sięgają po papierosy. Najczęstszą odpowiedzią było, że więcej niż 10 razy dziennie oraz 4-10 razy dziennie, pojedyncze osoby zadeklarowały, że sięgają po papierosa okazjonalnie (raz w miesiącu).

Seniorów poproszono o ustosunkowanie się do stwierdzeń na temat papierosów. Poniżej zaprezentowano szczegółowe wyniki. Ankietowani mogli opowiedzieć się czy zgadzają się z danym stwierdzeniem (TAK) czy też nie (NIE) albo określić, że nie mają na ten temat wyrobionej opinii (NIE MAM ZDANIA).

	Tak	Nie	Nie mam zdania
Zakaz palenia wyrobów nikotynowych w miejscach publicznych jest słuszny	70%	18%	12%
E-papierosy są bezpieczne dla zdrowia	6%	58%	36%
Umiarkowane palenie nie szkodzi zdrowiu	14%	52%	34%
Papieros nie szkodzi osobom z otoczenia	6%	72%	22%
Palenie papierosów nie wpływa na rozwój płodu	8%	76%	16%
Palenie papierosów można rzucić z dnia na dzień	30%	40%	30%
Zapalenie papierosa łagodzi objawy stresu	30%	40%	30%
Palenie pomaga zachować szczupłą sylwetkę	14%	46%	40%
Po 60 roku życia nie ma sensu rzucać palenia	6%	60%	34%

Tabela. Opinia seniorów na temat palenia papierosów.

Ankietowani zgadzają się ze stwierdzeniem, że zakaz palenia wyrobów nikotynowych w miejscach publicznych jest słuszny. Odmienne zdanie mają natomiast w przypadku stwierdzenia, że e-papierosy są bezpieczne dla zdrowia. Ogólnie większość mieszkańców zaprzecza by umiarkowane palenie nie szkodziło zdrowiu i osobom z otoczenia palacza oraz że palenie nie ma wpływu na płód. Seniorzy z gminy Zgorzelec nie zgadzają się z tym, że palenie pomaga zachować szczupłą sylwetkę oraz że rzucanie palenia po 60 roku życia nie ma sensu. Zdania są podzielone w przypadku stwierdzenia, że palenie można rzucić z dnia na dzień (30% tak, 40% nie) oraz że zapalenie papierosa łagodzi objawy stresu (30% tak, 40% nie).

Na pytanie o to jak często seniorzy z gminy Zgorzelec piją alkohol 38% odpowiedziało, że nie częściej niż raz w miesiącu, 42% zadeklarowało, że nie pije alkoholu w ogóle, 14% mniej niż pięć razy w miesiącu, 4% mniej niż 4 razy w tygodniu, a 2% więcej niż 4 razy w tygodniu.

Ankietowani spożywają najczęściej 1-2 porcje alkoholu (porcja to 10mg 100% alkoholu) lub 3-4 porcji alkoholu (kolejno 48% i 20% ankietowanych spożywających alkohol). Żaden z ankietowanych nie zadeklarował, że spożywa 6 porcji i więcej.

Seniorów zapytano o to, z kim najczęściej spożywają alkohol. Mogli oni oszacować częstość spożywania alkoholu z daną grupą na pięciostopniowej skali: bardzo często, często, czasami, rzadko, nigdy. Na to pytanie odpowiadała tylko ta część badanych, która deklarowała spożywanie alkoholu.

	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Ze znajomymi	2%	4%	28%	12%	10%
Z przyjacielem, przyjaciółką	2%	0%	16%	20%	18%
W towarzystwie rodziny	2%	2%	26%	16%	10%
Samotnie	0%	0%	6%	12%	38%

Tabela. Częstość spożywania alkoholu przez seniorów z innymi ludźmi lub samotnie..

Pijący ankietowani najczęściej spożywają alkohol w towarzystwie znajomych, przyjaciół i rodziny (częstotliwość czasami i rzadko), natomiast większość (38% wszystkich ankietowanych seniorów) nie spożywa alkoholu samotnie. 48% mieszkańców Gminy Zgorzelec w wieku senioralnym deklaruje, że w ciągu ostatniego roku nie doradzano im, by ograniczyli spożycie alkoholu. Doświadczyło takiej sytuacji 10% wszystkich badanych dorosłych. Najczęściej spożywanym alkoholem jest wino (26% ogółu badanych) oraz piwo (22% badanych). Nieco mniej osób (10% wszystkich badanych) deklaruje najczęstsze spożywanie wódki.

W sposób jednoznaczny należy stwierdzić, że grupa osób uzależnionych od alkoholu około 80% osób spożywających alkohol nie doznaje z tego powodu istotnych szkód. U około 20% używanie staje się nadużywaniem. Zgodnie z definicją prof. Jerzego Melibrudy o nadużywaniu mówimy, gdy:

1. Pijemy za dużo i za często – kryterium to jest dosyć subiektywne, ale uznaje się, że niebezpieczne jest wypijanie tygodniowo przez kobiety więcej niż 80-100 gramów czystego alkoholu, zaś przez mężczyzn więcej niż 15- 200 gramów. Inne oznaki ryzykownego picia to także m.in.: spożycie w ciągu dnia więcej niż 100 gramów czystego alkoholu, picie codzienne nawet niewielkich ilości alkoholu, nieakceptowalne zachowanie się po alkoholu, stwarzanie niebezpiecznych sytuacji, zaniedbywanie obowiązków, picie powodujące konflikty rodzinne i społeczne.
2. Picie alkoholu w nieodpowiednich okolicznościach – czyli np. spożywanie alkoholu w ciąży, w trakcie zażywania leków, przed lub w trakcie prowadzenia pojazdów mechanicznych, w pracy.
3. Gdy pijemy za wcześnie – Alkohol jest dla ludzi, ale dla zdrowych i dorosłych. Spożywanie alkoholu przez osoby poniżej 18 roku życia, niezależnie od ilości, zawsze uznawane jest za nadużywanie alkoholu.

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą, która można zdiagnozować na podstawie występowania określonych objawów, do których należą :

- silne pragnienie albo poczucie przymusu spożywania alkoholu (głód alkoholowy);
- upośledzona zdolność kontrolowania zachowań związanych z pićm alkoholu;
- zmieniona (najczęściej zwiększona) tolerancja alkoholu (tzw. „ mocna głowa ”)
- ta sama dawka alkoholu nie przynosi oczekiwanego efektu, pojawia się stopniowa konieczność zwiększenia ilości spożywanego alkoholu.
- Przy zmniejszonej tolerancji ta sama dawka alkoholu powoduje szybszy stan

upojenia alkoholowego;

- występowanie objawów abstynencyjnych w sytuacji obniżenia poziomu alkoholu we krwi: drżenie mięśniowe, wzmożona potliwość, niepokój, przyspieszone bicie serca, biegunka, mdłości, rozszerzenie źrenic, drażliwość, bezsenność i leczenie objawów abstynencyjnych przy użyciu niewielkich dawek alkoholu lub leków uspakajających i nasennych;
- postępujące zaniedbywanie z powodu picia alkoholu alternatywnych źródeł zainteresowań,
- zwiększona ilość czasu poświęcona na zdobywanie i picie alkoholu oraz na odwracanie następstw picia („koncentracja życia wokół picia”);
- uporczywe kontynuowanie picia alkoholu mimo świadomości szkód.

Uzależnienie można zdiagnozować, kiedy przez pewien czas w ciągu ostatniego roku (picia) występują łącznie co najmniej trzy z wymienionych wyżej objawów.

Często problemy alkoholowe utożsamia się z alkoholizmem. Ale wśród osób nadużywających alkoholu większość nie stanowią osoby uzależnionej. Alkoholizm, czyli uzależnienie od alkoholu jest chorobą dotyczącą 2% - 3% społeczeństwa. Według klasyfikacji ICD-10 głównymi objawami uzależnienia od alkoholu są:

1. Zmiana tolerancji na alkohol:

- podwyższenie tolerancji - gdy wypicie tej samej ilości alkoholu co kiedyś daje mniejsze efekty. Żeby uzyskać ten sam efekt co kiedyś trzeba wypić więcej alkoholu.
- obniżenie tolerancji – gdy przy dawkach mniejszych niż poprzednio pojawiają się podobne efekty.

2. Objawy abstynencyjne – występujące po przerwaniu picia takie symptomy, jak: niepokój, drażliwość, dreszcze, drżenie rąk, skurcze mięśniowe, poty, nudności a nawet zaburzenia świadomości i majaczenia. Osoba uzależniona stara się te odczucia zminimalizować przy pomocy alkoholu

3. „Głód alkoholowy” – pojawiający się w trakcie abstynencji wewnętrzny przymus napicia się oraz obawa, że nie wytrzyma się długo bez alkoholu.

4. Koncentracja życia wokół picia – duża część energii życiowej skoncentrowana jest wokół szukania sytuacji do wypicia.

5. Utrata kontroli nad piciem – po wypiciu nawet niewielkiej ilości alkoholu ujawnia się brak możliwości skutecznego decydowania ile się wypije i kiedy się przerwie picie.

6. Picie alkoholu pomimo szkodliwych następstw fizycznych, psychicznych i społecznych

MAPA POLSKICH PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Jak stwierdza prof. Jerzy Melibruda, obecność alkoholu w naszym życiu dotyczy nie tylko losu pojedynczych osób, wywiera także istotny wpływ na życie i problemy całego społeczeństwa. Kreśli on następującą mapę polskich problemów alkoholowych (możemy to odnieść także do innych substancji i zachowań uzależniających). Oto główne grupy problemów:

1. Szkody doznawane przez osoby uzależnione od alkoholu.
2. Szkody zdrowotne osób dorosłych nadużywających alkoholu.
3. Szkody występujące u młodzieży nadużywającej alkoholu.
4. Przemoc domowa i inne szkody w rodzinie z problemem alkoholowym.
5. Alkoholowa dezorganizacja środowiska pracy.
6. Przestępstwa i wykroczenia osób nietrzeźwych.
7. Łamanie prawa związane z handlem napojami alkoholowymi.

Szkody społeczne związane z nadużywaniem alkoholu

Powszechnie uważa się, że alkohol jest dla państwa źródłem poważnych dochodów. Rzeczywiście, koszty produkcji alkoholu są niewspółmiernie niskie w stosunku do ceny sprzedaży, duża część tych zysków zasila skarb państwa. Jednak jest to tylko część prawdy. Często nie dostrzega się kosztów społecznych związanych z pićm i nadużywaniem alkoholu. Naukowcy amerykańscy rozróżnili dwie kategorie kosztów ekonomicznych:

- koszty bezpośrednie: czyli faktycznie dokonane opłaty. Są to koszty leczenia specjalistycznego i somatycznego, utrzymanie domów opieki społecznej, koszty przestępstw, wypadków, pożarów, a także prowadzenie działalności służb
- administracyjnych, rządowych i lokalnych zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych.
- Koszty pośrednie: są to wszelkie stracone dochody związane m. in. z przedwczesną umieralnością, utratą zdolności do pracy, pomocą ofiarom przestępstw, utrzymaniem więźniów.

Jak podaje „VIII Raport Specjalny dla Kongresu USA” społeczne koszty nadmiernego picia są ponad 2-krotnie wyższe od zysków finansowych uzyskiwanych ze sprzedaży alkoholu. Nadmiernie pijący, w porównaniu z umiarkowanie pijącymi i abstynentami, korzystają nieproporcjonalnie dużo częściej z opieki medycznej, zwolnień chorobowych i rent. Z obliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że koszty ekonomiczne problemów alkoholowych w Polsce sięgają kwoty 24 miliardów rocznie. Ale przecież nie wszystkie straty można przeliczyć na pieniądze. Dochodzą jeszcze koszty psychologiczne dotyczące w dużej mierze ludzi żyjących w otoczeniu osób nadużywających alkoholu.

Alkohol jest dla ludzi, ale dla zdrowych i dorosłych - Jerzy Melibruda

Spożywanie alkoholu przez młodzież stanowi szczególne zagrożenie – im wcześniejsza inicjacja alkoholowa tym większe prawdopodobieństwo i szybsza droga do uzależnienia. Poza tym alkohol zaburza proces dojrzewania. A z drugiej strony picie alkoholu jest dla młodych ludzi atrakcyjne, wzmacnia więź z niektórymi środowiskami rówieśniczymi – przy słabej umiejętności przewidywania konsekwencji stwarza to szczególne niebezpieczeństwo.

Wokół zachowań alkoholowych narosło wiele mitów. Opierają się one na fałszywych przekonaniach i półprawdach. Funkcjonowanie ich w obiegu społecznym stwarza duże zagrożenia, gdyż utrudnia dostrzeżenie realnych niebezpieczeństw związanych z nadużywaniem alkoholu. Dlatego tak istotne jest dostarczanie rzetelnej wiedzy na ten temat. Młodych ludzi poproszono o ustosunkowanie się,

W 2020 roku w ramach opracowywanej Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Zgorzelec poproszono osoby dorosłe o ustosunkowanie się do stwierdzeń dotyczących alkoholu. Badani mogli zgodzić się ze stwierdzeniem, nie zgodzić się oraz uznać, że nie mają w tej kwestii zdania.

	Zgadzam się	Nie mam zdania	Nie zgadzam się
Alkohol pomaga przezwyciężyć nieśmiałość	16%	13%	40%
Piwo to nie alkohol	4%	1%	65%
Przychodzenie do pracy na kacu to nic złego	1%	3%	66%
Prowadzenie pojazdu na kacu to nic złego	1%	2%	68%
Istnieją wyjątkowe okoliczności, w których dziecko poniżej 18 roku życia może napić się alkoholu	1%	6%	63%
Alkoholicy są zazwyczaj bezrobotni	13%	14%	43%
Mała ilość alkoholu nie ma wpływu na rozwój płodu	1%	9%	60%

Mała ilość alkoholu ułatwia zaśnięcie	11%	20%	39%
---------------------------------------	-----	-----	------------

Tabela. Opinia mieszkańców gminy Zgorzelec na temat alkoholu.

Większość mieszkańców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że piwo to nie alkohol oraz że dzięki alkoholowi można przezwyciężyć nieśmiałość. Nie zgadzają się na przychodzenie do pracy na kacu oraz prowadzenie pojazdów w takim stanie. Nie wyrażają zgody na to, by osoby przed 18 rokiem życia mogły spożywać alkohol w uzasadnionych przypadkach oraz z tym, że mała ilość alkoholu nie ma wpływu na rozwój płodu. Mieszkańcy Zgorzelca nie zgadzają się z tezami, że alkoholicy są zazwyczaj bezrobotni oraz że mała ilość alkoholu pomaga zasnąć. Oto odpowiedzi z prowadzonych wcześniej badań:

w roku 2013

	Prawdziwe	Fałszywe
<u>Szkoły podstawowe – kl. VI</u>	42 %	58 %
<u>Gimnazja – kl. I</u>	75 %	25 %
<u>Gimnazja – kl. III</u>	51 %	49 %

w roku 2017

	<i>Prawdziwe</i>	<i>Fałszywe</i>
<u>Szkoły podstawowe – kl. VI</u>	39 %	61 %
<u>Gimnazja – kl. I</u>	50 %	50 %
<u>Gimnazja – kl. III</u>	40 %	60 %

Alkohol w piwie jest taki sam jak w wódce. W niektórych krajach ponad połowa osób uzależnionych piła przede wszystkim piwo. Upijanie się piwem i winem trwa dłużej, ale jest bardziej zwodnicze i łatwiej wciąga nowych konsumentów – młodzież i kobiety. Świadomość tego faktu wśród uczniów szkół Gminy Zgorzelec w różnych okresach badawczych była zróżnicowana, choć zauważalna jest tendencja zwiększającej się świadomości w tym zakresie.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE (NIECHEMICZNE)

Oprócz uzależnień związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych istnieje też grupa tzw. uzależnień behawioralnych. Mówimy o nich wówczas, gdy normalne czynności życiowe (jedzenie, praca, zakupy, korzystanie z Internetu i inne) nabierają charakteru wewnętrznego przymusu. Dochodzi do utraty kontroli sytuacji a w konsekwencji do destrukcji życia. Objawy uzależnień behawioralnych opisywane są w zasadzie analogicznie do objawów uzależnień od substancji, jednak pomiędzy tymi uzależnieniami istnieją pewne różnice:

- Uznaje się, że uzależnienia chemiczne mają przeważnie groźniejsze skutki dla zdrowia fizycznego człowieka.
- W przypadku uzależnień behawioralnych nie ma potrzeby poprzedzania leczenia wcześniejszą detoksykacją, czyli odtruciem organizmu.
- Istotną sprawą, w jakiś sposób utrudniającą leczenie, jest to, iż w przypadkach uzależnień behawioralnych najczęściej nie da się zachować całkowitej abstynencji od czynnika uzależniającego.
- człowiek zmuszony jest jeść, a także robić zakupy, pracować czy też korzystać z Internetu.

Hazard

Według szacunków CBOS uzależnionych od hazardu jest ok. 1 milion Polaków. Jak pokazuje raport Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych przygotowanego przez Fundację CBOS w 2012 r. ponad jedna piąta respondentów (23, 5 proc.) grała w gry na pieniądze.

Dorosłych mieszkańców gminy Zgorzelec poproszono o wskazanie częstotliwości aktywności hazardowych jakie obserwują w środowisku lokalnym oraz w jakich sami biorą udział. Wyniki przedstawiają dwie poniższe tabele.

	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Udział w loteriach pieniężnych	5%	8%	18%	29%	40%
Udział w grach liczbowych	4%	7%	17%	31%	41%
Zakłady w totalizatorach sportowych	6%	9%	18%	23%	44%
Korzystanie z salonów gier	4%	3%	5%	15%	74%
Zakłady bukmacherskie	1%	2%	3%	15%	80%

Tabela. Częstotliwość zachowań hazardowych w środowisku lokalnym badanych.

	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Udział w loteriach pieniężnych	1%	3%	7%	23%	67%
Udział w grach liczbowych	2%	2%	5%	22%	70%
Zakłady w totalizatorach sportowych	1%	1%	5%	20%	74%
Korzystanie z salonów gier	0%	1%	0%	2%	97%
Zakłady bukmacherskie	0%	1%	1%	2%	97%

Tabela. Częstotliwość zachowań hazardowych wśród osób badanych.

Jak widać w powyższych tabelach zdecydowana większość mieszkańców gminy Zgorzelec zarówno nie ma w swoim środowisku jak i sama nie angażuje się w działania związane z hazardem. Najczęściej spotykaną w gminie formą hazardu jest udział w loteriach pieniężnych (18% uważa, że w jego środowisku zdarza się to czasami), udział w grach liczbowych (17% odpowiedziało, że

czasami) oraz w zakładach totalizatorów sportowych (18% uważa, że w jego środowisku zdarza się to czasami). Jeśli chodzi o doświadczenie osobiste osób badanych, to większość badanych nie podejmuje zachowań hazardowych. Rzadko część badanych bierze udział w loteriach pieniężnych, grach liczbowych i zakładach w totalizatorach sportowych. Zdecydowana większość badanych nie ma doświadczenia w korzystaniu z salonów gier i z zakładów bukmacherskich.

W poprzednich badaniach przeprowadzanych w gminie Zgorzelec również pytania dotyczące hazardu zadawaliśmy osobom dorosłym.

Rok 2013

<i>ODPOWIEDŹ TAK</i>	
Granie w gry hazardowe, tj. takie, gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać	11 %
Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	7 %

Rok 2017

<i>ODPOWIEDŹ TAK</i>	
Granie w gry hazardowe, tj. takie, gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać	14 %
Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	5 %

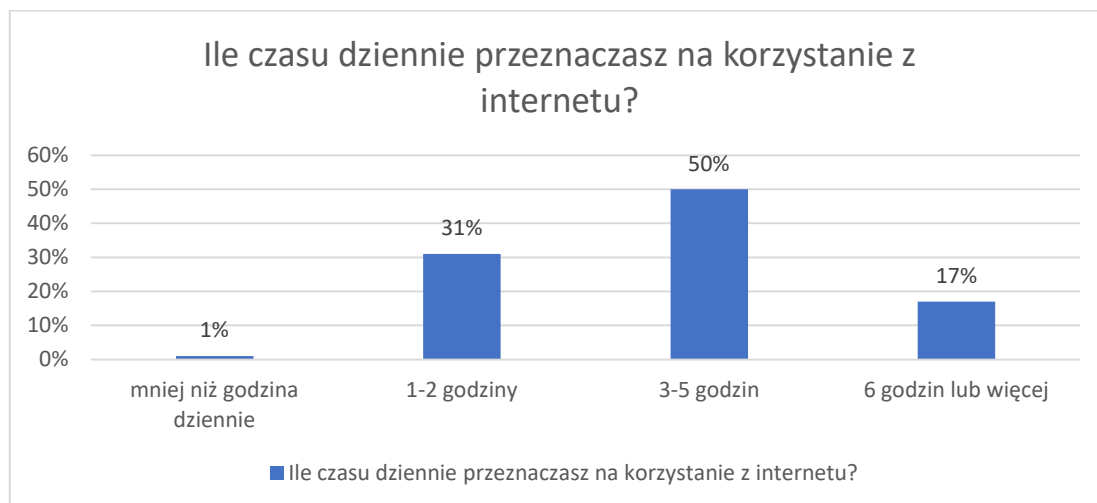
Komputer, internet, cyberzagrożenia

Dzisiaj - w czasach szybkiego rozwoju techniki i automatyzacji życia, komputer i Internet są rzeczami, bez których trudno wyobrazić sobie normalne funkcjonowanie. Ogólnosiwiatowa sieć zapewnia szybki kontakt, przesyłanie danych na duże odległości, zapewnia także możliwość szybkiego dostępu do wielu niezbędnych informacji. Także popularne gry komputerowe dostarczają rozrywki i rozwijają wyobraźnię. Komputery i Internet mogą więc odgrywać bardzo pozytywną rolę.

Należy jednak dostrzec także i ukryte niebezpieczeństwa. Zarówno gry komputerowe, jak i Internet mogą być swojego rodzaju ucieczką od problemów. Obecnie, gdy mówimy o uzależnieniach, najczęściej mamy na myśli alkoholizm, nikotynizm, czy narkomanię. Wiadomo już jednak, że podobnie destrukcyjny wpływ może mieć spędzanie czasu przy komputerze. Według danych szacunkowych amerykańskich psychologów około 5% internautów jest uzależnionych od Internetu. Natomiast Hubert Poppe austriacki specjalista od terapii uzależnień uważa iż "liczba osób uzależnionych od Internetu przekracza w niektórych państwach uprzemysłowionych liczbę uzależnionych od narkotyków pochodzących z maku i jest konieczne podjęcie kroków przeciwko tej nowej chorobie".

Osoba uzależniona od komputera spędza przy komputerze lub w sieci coraz więcej czasu, ograniczając w znaczący sposób inne formy aktywności życiowej. Zachowania takie prowadzą do izolacji społecznej, skrajnego zaniedbania ważnych życiowych spraw, a także do narastających konfliktów rodzinnych i partnerskich.

W celu zbadania zjawisk określanych jako **cyberzagrożenia**, a więc zagrożenia mające miejsce w internecie, przeprowadzono ankietę wśród 70 uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy Zgorzelec.

Wykres. Ilość czasu spędzanego przez ankietowaną młodzież w internecie w ciągu dnia.

Największy odsetek ankietowanych spędza w internecie od godziny do pięciu godzin, aż 17% badanych przyznaje się, że spędza w internecie więcej niż 6 godzin, a tylko 1% mniej niż godzinę. Do korzystania z internetu w telefonie podczas zajęć w szkole przyznaje się 26% uczniów. 74% ankietowanych zaprzecza, by taka sytuacja miała miejsce.

W poprzednich okresach badawczych, na analogiczne pytania uczniowie odpowiadali:
Rok 2013

	TAK
Czy pozostajesz w Internecie, lub w ogóle przy komputerze, dłużej niż pierwotnie planowałeś?	39 %
Czy używasz Internetu jako sposobu na ucieczkę od problemów lub sposobu na poprawę nastroju (w stanach bezradności, winy, lęku, depresji, apatii)?	18 %

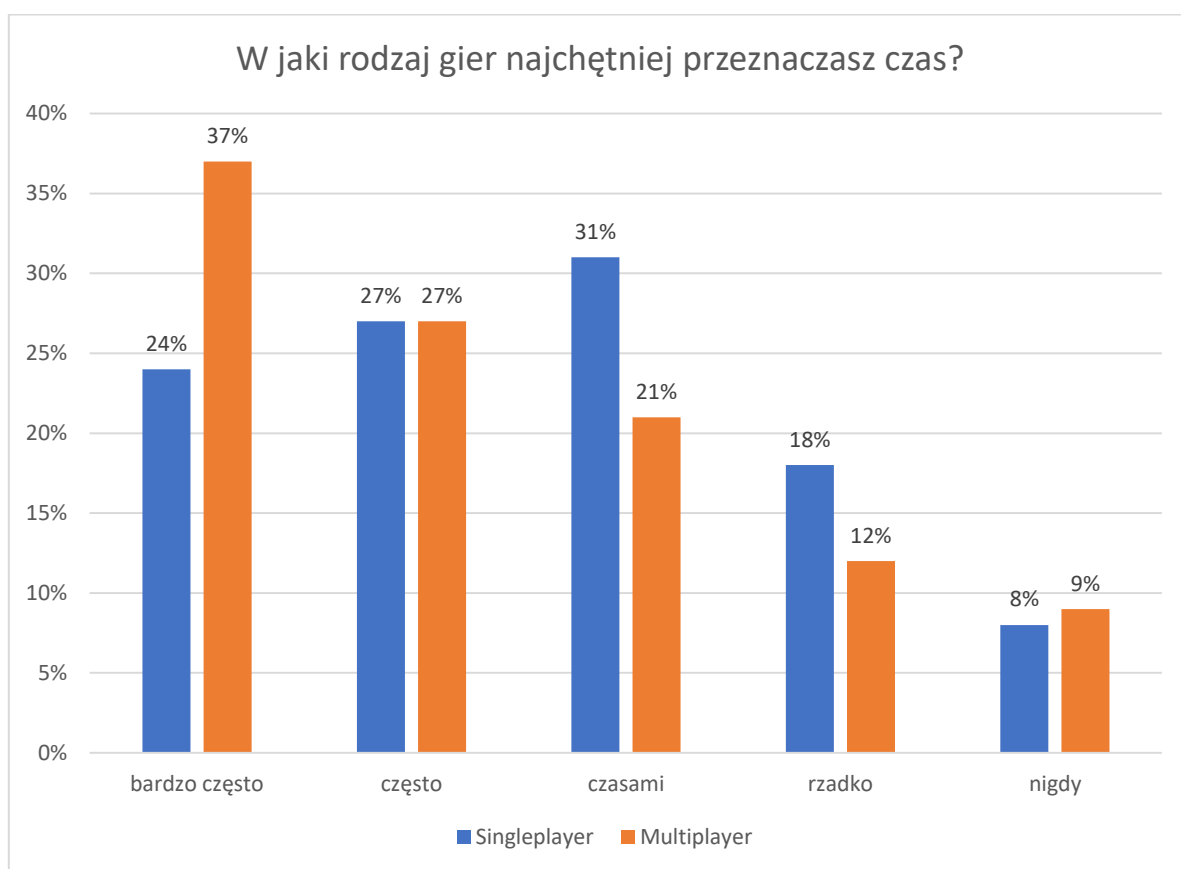
Rok 2017

	TAK
Czy pozostajesz w Internecie, lub w ogóle przy komputerze, dłużej niż pierwotnie planowałeś?	52 %
Czy używasz Internetu jako sposobu na ucieczkę od problemów lub sposobu na poprawę nastroju (w stanach bezradności, winy, lęku, depresji, apatii)?	39 %

W kolejnych badaniach zapytano młodzież czy kiedykolwiek zdarzyło im się korzystać z karty kredytowej rodzica by zrealizować płatność w internecie. 11% odpowiedziało twierdząco, 84% zaprzeczyło by taka sytuacja miała kiedykolwiek miejsce. 4% badanych odpowiedziało, że nie pamięta.

Podobne pytanie zadano jako kolejne, z tym że uwzględniono w nim sytuację, kiedy wykorzystanie karty kredytowej odbyło się bez wiedzy rodzica. Do takiego czynu nie przyznał się żaden z ankietowanych. 99% zaprzeczyło by kiedykolwiek użyło karty kredytowej rodzica bez jego wiedzy w celu zrealizowania płatności w internecie, natomiast 1% przyznało że nie pamięta. 96% badanych przyznało, że gra w gry na komputerze lub telefonie. 4% odpowiedziało, że nie gra w gry.

Wykres. Ilość poświęcanego czasu na gry single- i multiplayer.

Bardzo często największy odsetek badanych (37%) deklaruje wybór gier typu multiplayer. Czasami zdecydowanie więcej badanych wybiera gry singleplayer niż multiplayer (stosunek 31% do 21%). Ogólnie tendencja jest podobna i malejąca. Do zupełnego nieużywania gier przyznaje się 8% (singleplayer) i 9% (multiplayer) ankietowanych.

Młodzież najchętniej do grania w gry wykorzystuje telefon i komputer i (kolejno 40% i 37% wszystkich badanych uczniów). Nieco rzadziej preferują konsolę (22% wszystkich badanych odpowiedziało w ten sposób).

U 58% uczniów deklarujących, że gra w gry a rodzice kontrolują to w co gra ich dziecko. Jednocześnie 33% badanych uczniów potwierdza, że zdarza im się grać w gry, które nie są dostosowane do ich wieku.

Młodzież zapytano o to, czy kiedykolwiek korzystali z Paysafecard. Przyznało się do tego 16% uczniów, natomiast 84% zaprzeczyło. Na kupon najwięcej osób przeznaczyło 50 złotych (7 badanych). Nieliczne osoby dokonywały zakupu rzadziej niż raz w miesiącu (8 osób) raz w tygodniu lub więcej (1 osoba) oraz raz w miesiącu lub więcej (2 osoby).

Zapytano młodzież, czy kiedykolwiek dokonywali płatności za usługę (grę, dodatkowe skórki, konto do gier) posługując się SMSem. 20% przyznało, że taka sytuacja miała miejsce, 71% zaprzeczyło, natomiast 9% odpowiedziało, że nie pamięta takiej sytuacji.

Zbadano na jakie aktywności młodzież poświęca swój czas w internecie. Najczęściej młodzież pożytkuje ten czas na przeglądanie serwisów społecznościowych, rozmowy przez komunikatory, rozwijanie swoich zainteresowań, śledzenie ulubionych yutuberów oraz korzystanie z serwisów streamingowych. Najmniej osób przyznaje się do oglądania patostreamów. Dane szczegółowe przedstawia poniższa tabela.

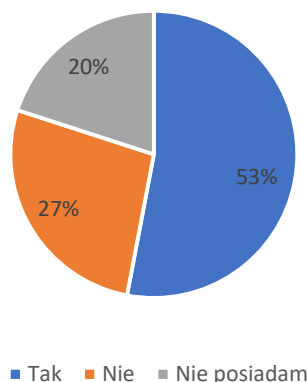
	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Przeglądanie serwisów społecznościowych	26%	30%	17%	20%	9%
Rozmowy przez komunikatory internetowe	47%	30%	16%	9%	3%
Zamieszczanie swoich zdjęć w sieci za pośrednictwem aplikacji	10%	10%	21%	40%	26%
Komentowanie zdjęć i postów znajomych	16%	24%	27%	21%	16%
Rozwijanie zainteresowań	34%	37%	21%	3%	7%
Śledzenie ulubionych yutuberów	39%	33%	21%	9%	4%
Korzystanie z serwisów streamingowych	24%	27%	23%	24%	11%
Edukacja	16%	31%	31%	21%	6%
Oglądanie patostreamów	4%	4%	9%	17%	69%

Tabela. Ilość czasu poświęcana na różnego rodzaju aktywności w internecie.

Uczniowie, zapytani o to czy zdarzyło im się kiedykolwiek, by ktoś włamał im się na prywatne konto czy to pocztowe, na portalu społecznościowym czy też w grze w większości odpowiedzieli, że taka sytuacja nie miała miejsca (60%). Przyznało się do takich doświadczeń 26% ankietowanych uczniów, a 14% odpowiedziało, że nie wie.

Na pytanie o to czy uczniowie znają wszystkich swoich znajomych na Facebooku 53% ankietowanych odpowiedziało, że tak, 27% przyznało, że nie zna wszystkich swoich facebookowych znajomych, a 20% odpowiedziało, że nie posiada konta na tym portalu.

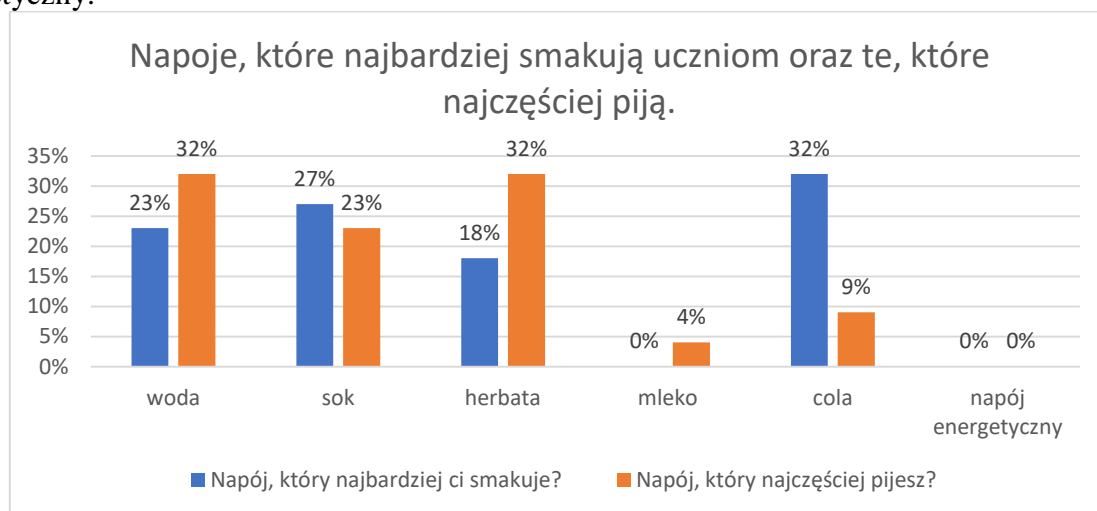
Czy znasz wszystkie osoby, które masz w znajomych na facebooku?

Wykres. Znajomość wszystkich osób posiadanych wśród znajomych na Facebooku.

Uczniów szkół z gminy Zgorzelec zapytano także o to, czy wierzą w prawdziwość informacji udostępnianych przez ich ulubionych influencerów. Większość ankietowanych odpowiedziała, że to zależy (83%). 11% udzieliło odpowiedzi przeczącej, natomiast 6% odpowiedziało, że tak wierzy w prawdziwość takich informacji.

Najmłodszych uczniów zapytano o to jaki napój najbardziej im smakuje oraz jaki najczęściej piją. Napoje przedstawiono w formie obrazków: woda, sok, herbata, mleko, cola i napój energetyczny.

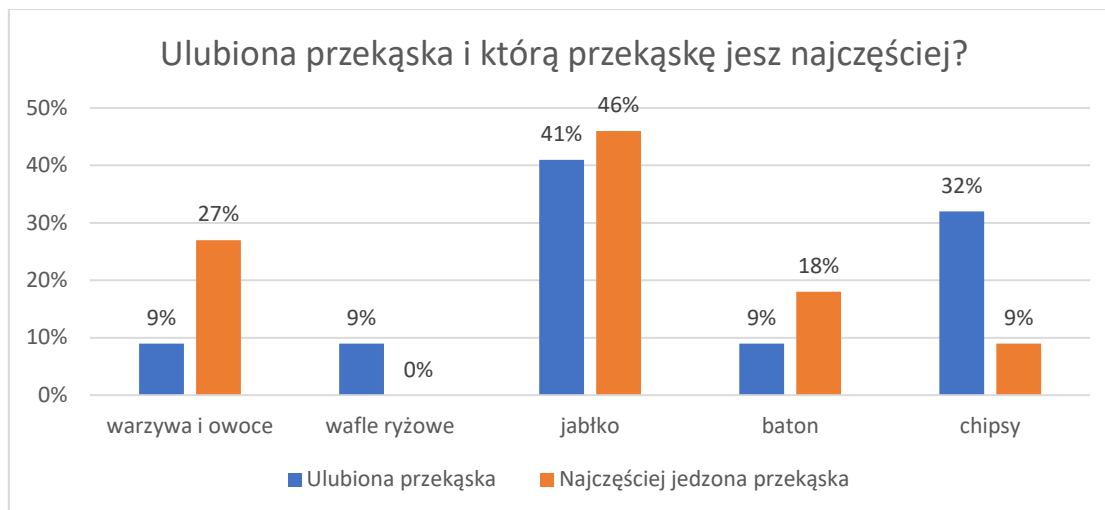

Wykres. Najczęściej wybierane napoje oraz napoje które najbardziej smakują uczniom.

Jak widać najczęściej wybieranym napojem do picia jest woda i herbata (po 32% ankietowanych wskazało te odpowiedzi), natomiast tylko 23% uczniów wskazuje na to, że woda najbardziej im smakuje oraz 18% uczniów odpowiedziało, że najbardziej smakuje im herbata. 32% wybiera colę jako najsmaczniejszy napój, ale już tylko 9% pije ją najczęściej. Preferencje smakowe dzieci nie są, jak widać, związane z tym, co najczęściej piją.

77% uczniów uważa, że jego rodzice są zadowoleni z wybieranych przez nich napojów, 5% przyznaje, że rodzice nie są zadowoleni. 18% uczniów odpowiedziało, że nie wie czy są zadowoleni. Żaden z badanych nie odpowiedział, że rodziców nie obchodzi co pije ich dziecko. W pytaniu dotyczącym ulubionej i najczęściej spożywanej przez uczniów przekąski dane wskazały, że pomimo iż dla 32% uczniów ulubioną przekąską są chipsy tylko 9% je chipsy najczęściej. Najczęściej jedzoną przekąską jest jabłko (46%) i, co ciekawe jest ono ulubionym przysmakiem dla

zbliżonego odsetka ankietowanych- 41% uczniów z gminy Zgorzelec odpowiedziało, że jest to ich ulubiona przekąska. Drugą najczęściej spożywaną przekąską są inne warzywa i owoce (27%).

Wykres. Ulubione i najczęściej jędzone przez uczniów przekąski.

68% uczniów odpowiedziało, że rodzice są zadowoleni z tego jakie przekąski jędzą. 9% rodziców w opinii uczniów jest niezadowolonych z przekąsek, które spożywają. 18% ankietowanych nie wie czy jego rodzice są zadowoleni czy nie, a 4% odpowiedziało, że nie obchodzi ich to.

Przemoc w Rodzinie

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020.218 tj.) **przemoc w rodzinie** to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Według innych definicji, przemoc w rodzinie, zwana też przemocą domową, jest to działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. **Ma charakter intencjonalny.** Przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
2. **Siły są nierówne.** W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy.
3. **Narusza prawa i dobra osobiste.** Sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).
4. **Powoduje cierpienie i ból.** Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Rodzaje przemocy

Wyróżnić można kilka rodzajów przemocy. Mówimy więc o:

1. **Przemocy fizycznej** – czyli działaniach wobec dziecka powodujących nieprzypadkowe urazy (stłuczenia, złamania, zasinienia itp.)

2. **Przemocy psychicznej** – czyli rozmyślnych zachowaniach dorosłych wobec dzieci, nie zawierających aktów przemocy fizycznej, które powodują znaczące obniżenie możliwości prawidłowego rozwoju dziecka, w tym zaburzenia osobowości, niskie poczucie własnej wartości, stany nerwicowe i lękowe.
3. **Wykorzystywaniu seksualnym** – czyli takich zachowaniach osoby dorosłej, które prowadzą do seksualnego zaspokojenia kosztem dziecka.
4. **Zaniedbywaniu** – czyli niezaspokojeniu podstawowych potrzeb dziecka zarówno fizycznych jak i psychicznych.

Cykl przemocy w rodzinie

Przemoc najczęściej nie jest jednorazowym aktem, lecz procesem, który ma tendencję do powtarzania się. Przemoc z reguły nie jest stosowana w sposób ciągły – okresy agresji przeplatają się z okresami spokoju. Towarzyszy temu pewna prawidłowość określana przez trzy fazy powtarzającego się cyklu przemocy. Są to:

1. Faza narastania napięcia

Początkiem cyklu jest zwykle stopniowy wzrost napięcia oraz nasilanie się sytuacji konfliktowych. Sprawca przemocy bywa stale poirytowany. Dochodzi do incydentów przemocowych, prowokowania kłótni z błahych powodów, obrażania, poniżania. Natomiast osoba dotknięta przemocą zachowuje się ostrożnie, by nie drażnić sprawcy. Próbuje uspokajać atmosferę, zaspokajając żądania partnera, często przyjmuje na siebie winę.

2. Faza gwałtownej przemocy

W tej fazie narastające napięcie eksploduje, następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji. Ta faza jest zazwyczaj brutalna i krótka. Eksplozję wywołuje zazwyczaj jakiś drobiazg. Sprawca traci kontrolę nad swoim zachowaniem. Skutkiem użytej przemocy może być pobicie, zranienie, a nawet śmierć ofiary. Po wybuchu przemocy, zarówno ofiara, jak i sprawca są w stanie szoku. To najczęściej wówczas ofiara przemocy podejmuje decyzję o szukaniu pomocy, powiadamia policję, ujawnia sytuację przed rodziną. Zaszokowany sprawca przemocy, do którego dociera co się stało, stara się zminimalizować uczynione szkody.

3. Faza miodowego miesiąca

W tej fazie sprawca staje się jakby inną osobą. Sprawca szczerze żałuje swojego postępowania, okazuje skruchę, miłość i obiecuje, że to się nigdy nie powtórzy. Próbuje znaleźć wytłumaczenie dla swoich czynów i zarzeka się, że to był wyjątkowy przypadek, który już więcej się nie powtórzy. Przynosi kwiaty, prezenty, staje się miły, dba o ofiarę i spędza z nią czas. Faza ta daje ofierze przemocy złudną nadzieję, zaczyna ona wierzyć w zapewnienia partnera, w to, że się zmienił. Wówczas często dochodzi do zaniechania działań naprawczych, do wycofania skargi. Natomiast u sprawcy, który nie uzyskał specjalistycznej pomocy, napięcie powraca i cały cykl powtarza się.

Przemoc domowa jest przestępstwem. Przestępstwo to znane jest w polskim kodeksie karnym jako przestępstwo znęcania się nad rodziną.

Dorosłych mieszkańców gminy Zgorzelec zapytano o to, czy kiedykolwiek doświadczyli oraz zastosowali którąś z form przemocy. Poniższe tabele przedstawiają wyniki będące odpowiedzią na pytanie 1) Czy zdarzyło się Pani/Panu kiedykolwiek doświadczyć, któregoś z wymienionych poniżej zjawisk w przeciągu ostatniego roku? 2) Czy kiedykolwiek zdarzyło się Panu/Pani dopuścić któregoś z wymienionych zachowań?

	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Przemoc fizyczna	0%	1%	4%	13%	82%
Przemoc psychiczna	1%	4%	8%	24%	63%
Przemoc seksualna	0%	0%	1%	2%	98%
Przemoc ekonomiczna	1%	1%	3%	9%	87%
Zaniedbanie	0%	2%	7%	15%	76%

Tabela. Doświadczanie przez dorosłych mieszkańców gminy Zgorzelec różnych form przemocy.

	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Przemoc fizyczna	0%	1%	1%	15%	84%
Przemoc psychiczna	0%	0%	3%	15%	82%
Przemoc seksualna	0%	0%	0%	1%	99%
Przemoc ekonomiczna	0%	1%	2%	5%	93%
Zaniedbanie	0%	1%	4%	8%	88%

Tabela. Stosowanie przez dorosłych mieszkańców gminy Zgorzelec różnych form przemocy.

Powyższe dane wskazują na to, że zdecydowana większość mieszkańców gminy Zgorzelec nie doświadczyła oraz nie jest sprawcą przemocy w każdej jej formie. Najczęstszymi formami doświadczanej przemocy jest przemoc psychiczna (8% czasami jej doświadczają, 24% rzadko) oraz zaniedbanie (7% czasami doświadczają zaniedbania, a 15% rzadko). Jeśli chodzi o stosowanie przemocy, to największy odsetek przyznaje się do stosowania przemocy fizycznej (czasami 1%, rzadko 11%), przemocy psychicznej (3% czasami, 15% rzadko) oraz zaniedbania (4% czasami, 8% rzadko). W opinii mieszkańców najczęściej ofiarami przemocy są kobiety (56% ankietowanych tak uważa), następnie młodsze dzieci (37% badanych tak odpowiedziało) oraz starsze dzieci (20% ankietowanych udzieliło takiej odpowiedzi). Rzadziej ofiarami przemocy są seniorzy (17% wskazało taką odpowiedź) oraz mężczyźni (5% ankietowanych tak uważa). Zapytano młodzież o ich doświadczenia związane z różnego rodzaju sytuacjami, które pojawiają się w szkole, do której uczęszczają. Wyniki przedstawiono w poniższej tabeli.

	Nigdy	Rzadko	Czasami	Często	Bardzo często
Wyśmiewanie uczniów przez rówieśników	14%	31%	33%	18%	7%
Wyśmiewanie uczniów przez nauczycieli	59%	28%	15%	2%	0%
Przemoc psychiczna ze strony innych	41%	25%	26%	6%	3%

uczniów					
Przemoc psychiczna ze strony nauczycieli	80%	13%	6%	1%	2%
Przemoc psychiczna w stosunku do nauczycieli	72%	20%	7%	0%	2%
Przemoc fizyczna ze strony innych uczniów	45%	39%	22%	5%	0%
Przemoc fizyczna ze strony nauczycieli	94%	5%	1%	0%	0%
Przemoc fizyczna w stosunku do nauczycieli	94%	5%	1%	0%	0%
Ośmieszanie kolegów i koleżanek w internecie	47%	28%	15%	9%	5%
Robienie zdjęć rówieśnikom bez ich zgody	36%	32%	20%	10%	10%
Robienie zdjęć rówieśnikom bez ich wiedzy	33%	36%	14%	12%	10%
Wykorzystywanie wizerunku kolegów i koleżanek na portalach internetowych	71%	18%	5%	6%	2%
Dotykanie kolegów/koleżanek bez ich zgody	66%	15%	10%	12%	6%
Prześladowanie z powodu pochodzenia, wierzeń, wyglądu fizycznego	64%	25%	13%	5%	1%

Tabela. Sytuacje i ich częstość z jakimi spotykają się uczniowie w swoich szkołach.

Wyniki wskazują, że zdecydowanie większość zachowań pojawia się nigdy i rzadko. Jednakże najczęstszymi sytuacjami jest: wyśmiewanie się z uczniów przez rówieśników, przemoc fizyczna i psychiczna ze strony innych uczniów, robienie zdjęć rówieśnikom bez ich zgody i wiedzy oraz ośmieszanie kolegów i koleżanek w internecie. Niepokojące są również wyniki wskazujące, że młodzież często spotyka się z takimi zachowaniami jak dotykanie kolegów/koleżanek bez ich zgody (12% często), a czasami z prześladowaniami z powodu pochodzenia, wierzeń czy wyglądu fizycznego (13% badanych).

Zwrócono się bezpośrednio do osób badanych pytając ich o to, czy w przeciągu ostatniego roku szkolnego byli oni sprawcami którejś z wymienionych powyżej rzeczy. 55% ankietowanych odpowiedziało, że nie. 29% że nie pamięta takich sytuacji. 13% przyznało, że tak, a 3% że zdarzyło się to więcej niż raz.

Kolejne pytanie dotyczyło doświadczenia którejś z wymienionych w tabeli sytuacji z punktu widzenia ofiary. 37% odpowiedziało, że nie było ofiarą któregokolwiek z wymienionych zachowań, 31% nie pamięta takich sytuacji, 29% przyznało, że tak, było ofiarą przemocy w szkole, a 7% że zdarzyło się to więcej niż raz.

Uczniów szkół w gminie Zgorzelec zapytano również o to czy kiedykolwiek zetknęli się wśród swoich rówieśników z wymienionymi zjawiskami, do których dochodziło za pośrednictwem internetu. Uczniowie mogli udzielić jednej z pięciu odpowiedzi określającej częstotliwość takich zachowań wśród ich rówieśników: bardzo często, często, czasami, rzadko, nigdy.

	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Nękanie	3%	1%	13%	20%	66%
Wyzywanie	9%	11%	24%	30%	27%

Straszenie	4%	3%	7%	24%	64%
Szantażowanie	3%	3%	4%	21%	71%
Publikowanie lub rozsyłanie kompromitujących informacji (zdjęć, filmów, informacji tekstowych)	6%	6%	7%	16%	71%
Podszywanie się pod kogoś	3%	4%	10%	17%	67%
Wykluczenie z grupy rówieśniczej (wyrzucenie z grona znajomych, grup, konwersacji)	7%	6%	20%	36%	37%

Tabela. Zjawiska, z którymi młodzież spotyka się wśród swoich rówieśników.

Najrzadszymi sytuacjami, z którymi spotyka się młodzież w internecie to: straszenie, szantażowanie, publikowanie lub rozsyłanie kompromitujących informacji. Nieco częściej młodzież ma do czynienia z wyzywaniem w internecie, nękaniami oraz wykluczeniem z grupy.

Zapytano uczniów o to, czy kiedykolwiek padli ofiarą któregoś z zachowań związanych z internetem. Najczęściej uczniowie przyznawali, że byli ofiarą wyzywania (49%) i wykluczenia z grupy rówieśniczej (24%). Większość uczniów nie ma jednak doświadczeń związanych z byciem ofiarą przedstawionych zachowań w internecie.

	Tak	Nie	Nie jestem pewien
Nękanie	7%	81%	13%
Wyzywanie	49%	43%	9%
Straszenie	17%	76%	10%
Szantażowanie	9%	81%	13%
Publikowanie lub rozsyłanie kompromitujących informacji (zdjęć, filmów, informacji tekstowych)	7%	81%	13%
Podszywanie się pod kogoś	11%	81%	7%
Wykluczenie z grupy rówieśniczej (wyrzucenie z grona znajomych, grup, konwersacji)	24%	53%	23%

Tabela. Bycie ofiarą zachowań pojawiających się w internecie wśród ankietowanych uczniów.

Jeszcze bardziej zdecydowane odpowiedzi pojawiły się na pytanie o to, czy kiedykolwiek uczniowie byli sprawcami wymienionych czynności odbywających się za pośrednictwem internetu. Najwięcej uczniów przyznało się do wyzywania (33%) oraz wykluczania z grupy rówieśniczej (19%). Część ankietowanych przyznała się także do bycia sprawcą straszenia (13%).

	Tak	Nie	Nie jestem pewien
Nękanie	1%	94%	5%
Wyzywanie	33%	56%	14%
Straszenie	13%	81%	6%

Szantażowanie	2%	87%	6%
Publikowanie lub rozsyłanie kompromitujących informacji (zdjęć, filmów, informacji tekstowych)	6%	87%	7%
Podszywanie się pod kogoś	7%	87%	6%
Wykluczenie z grupy rówieśniczej (wyrzucenie z grona znajomych, grup, konwersacji)	19%	67%	13%

Tabela. Bycie sprawcą zachowań pojawiających się w internecie wśród ankietowanych uczniów.

Rodzice zapytani o to, czy kary fizyczne to nieodłączny element wychowanie w większości (84%) zaprzeczyli. 3% ankietowanych przyznało, że uważa iż kary fizyczne są nieodłącznym elementem wychowania, a 13% badanych rodziców odpowiedziało, że nie wie. Natomiast na pytanie o to, czy rodzice kiedykolwiek stosowali przemoc fizyczną w celu ukarania dziecka 82% ankietowanych zaprzeczyło, natomiast 18% przyznało, że taka sytuacja miała miejsce. Rodzice w większości (65%) przyznali, że nie mają doświadczenia związanego z tym, że ich rodzice stosowali kary fizyczne. 35% przyznało, że sami byli ofiarami karania poprzez zastosowanie kar fizycznych. Ankietowani rodzice zostali zapytani o metody wychowawcze jakie stosują względem swoich dzieci. Wyniki przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Upomnienie	27%	43%	23%	5%	2%
Rozmowa, podczas której może wytłumaczyć powody swojego zachowania	31%	57%	10%	2%	0%
Pogadanka	30%	46%	19%	7%	0%
Poszturchywanie	0%	1%	3%	17%	78%
Bicie bez użycia przedmiotów	0%	0%	0%	9%	91%
Bicie przy użyciu przedmiotów	0%	0%	0%	0%	100%
Groźby	0%	4%	17%	22%	57%
Obelgi	0%	0%	0%	16%	84%
Szantaż emocjonalny	0%	1%	2%	18%	78%
Krzyczenie	2%	16%	25%	44%	13%
Izolacja	0%	1%	0%	14%	84%
Nie odzywam się jakiś czas	1%	1%	4%	29%	64%
Jakiegokolwiek formy przemocy fizycznej	0%	0%	0%	7%	93%

Tabela. Metody wychowawcze ankietowanych rodziców i częstotliwość ich stosowania.

Z powyższej tabeli jasno wynika, że najczęściej stosowanymi metodami wychowawczymi rodziców dzieci uczęszczających do szkół na terenie gminy Zgorzelec jest: upomnienie, rozmowa podczas której dziecko może wytłumaczyć powody swojego zachowania oraz pogadanka. Nieliczna część rodziców przyznaje się również do krzyczenia oraz nieodzywania się do dziecka przez jakiś czas.

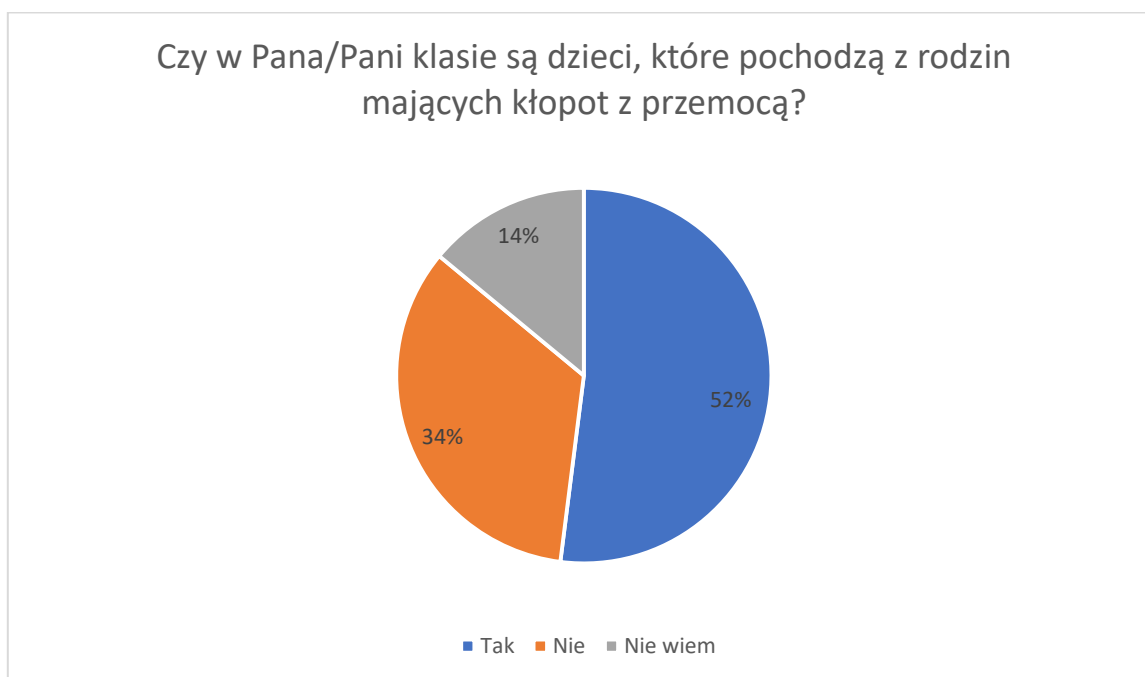
Kolejne pytanie dotyczyło tego, jak często nauczyciele spotykają się z zachowaniami przemocowymi i agresywnymi wśród swoich uczniów. Najczęstszymi zaobserwowanymi zachowaniami okazało się wyśmiewanie, wykluczenie społeczne konkretnego ucznia, przemoc psychiczna i fizyczna wśród uczniów (wymienione formy zdarzają się czasami). Czasami i rzadko nauczyciele stykają się również z groźbami wśród uczniów oraz samookaleczeniami. Natomiast

w zdecydowanej większości nauczyciele nie mają do czynienia z takimi zjawiskami jak kradzieże wśród uczniów, przemoc psychiczna i fizyczna wymierzona w nauczyciela. Dane szczegółowe przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy
Wyśmiewanie wśród uczniów	0%	17%	48%	35%	0%
Wykluczenie społeczne konkretnego ucznia	0%	0%	31%	48%	21%
Przemoc psychiczna wśród uczniów	0%	0%	35%	38%	28%
Przemoc fizyczna wśród uczniów	0%	0%	35%	48%	17%
Groźby wśród uczniów	0%	3%	10%	55%	31%
Kradzieże wśród uczniów	0%	0%	3%	28%	69%
Przemoc psychiczna wymierzona we mnie	0%	0%	7%	7%	86%
Przemoc fizyczna wymierzona we mnie	0%	0%	3%	0%	96%
Samookaleczanie wśród uczniów	0%	0%	14%	21%	65%

Tabela. Częstotliwość zjawisk przemocowych w opinii nauczycieli.

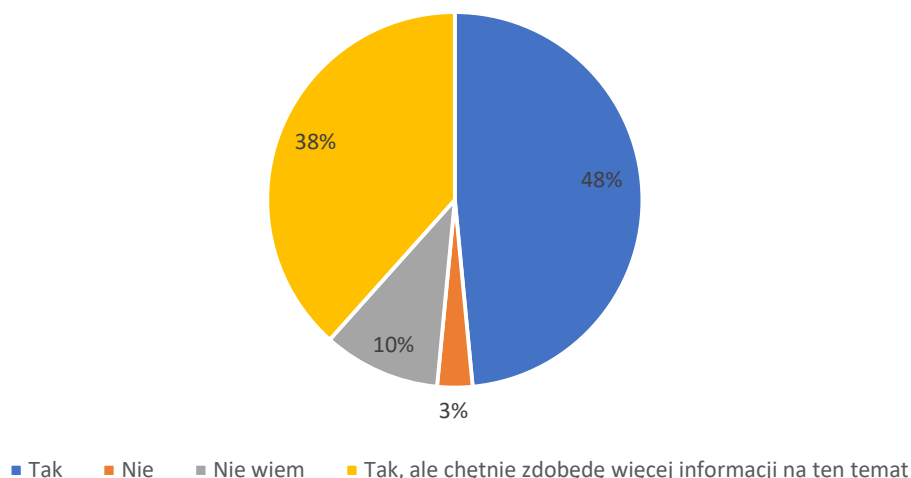
Nauczycieli zapytano o to, czy w ich klasach są uczniowie, którzy pochodzą z rodzin mających problem z przemocą. 52% ankietowanych udzieliło twierdzącej odpowiedzi, 34% zaprzeczyło, a 14% odpowiedziało, że nie wie.

Wykres. Opinia nauczycieli na temat pochodzenia dzieci z rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej.

W celu sprawdzenia na ile nauczyciele czują się kompetentni w rozpoznawaniu symptomów przemocy domowej zapytano ich o to na ile uważają, że byliby w stanie rozpoznać dziecko doznające przemocy fizycznej w domu.

Czy uważa Pan/Pani, że potrafiłby rozpoznać symptomy doznawania przez dziecko przemocy fizycznej w domu?

Wykres. Samoocena nauczycieli pod kątem umiejętności rozpoznania symptomów doznawania przemocy fizycznej przez ucznia.

48% ankietowanych nauczycieli uważa, że potrafiłoby rozpoznać ucznia doznającego przemocy fizycznej w domu. 3% uważa, że nie ma takiej umiejętności, a 10% że nie wie czy potrafiłoby. 38% nauczycieli przyznało, że potrafiłoby rozpoznać, ale chętnie zdobyłoby więcej informacji na temat przemocy domowej.

Agresja i przemoc

Agresja nie jest tym samym co przemoc. To rozróżnienie jest o tyle istotne, że w zależności od tego, z którym zjawiskiem mamy do czynienia zależą ewentualne przyszłe działania.

Agresja polega na gwałtownym wyładowaniu emocji (złość, gniew) na innych osobach. Ważne jest, że **w przypadku agresji istnieje względna równowaga sił.** Nie możemy z góry przewidzieć zwycięzcy i każda ze stron ma szansę wygrać. Każda ze stron może przeanalizować sytuację i dobrać najkorzystniejszą taktykę rozegrania konfliktu.

W przypadku przemocy przewaga istnieje zawsze po stronie sprawcy. Ofiara jeśli podejmie walkę, zawsze przegra.

Jeśli chodzi o działania interwencyjne, to w wypadku agresji interwencja innych osób mająca charakter wyjaśniania sytuacji, negocjacji, próba pogodzenia obu stron daje szansę na przyniesienie oczekiwanego skutku, na pogodzenie. W przypadku przemocy takie działania mogą przynieść rezultat odwrotny i pogorszyć sytuację ofiary. Tu skuteczne są strategie wyrównywania sił i zapewnienia bezpieczeństwa ofierze np. poprzez zorganizowaną pomoc instytucjonalną (odizolowanie ofiary od sprawcy, interwencje policji, prokuratora). Innym aspektem różniącym oba te zjawiska jest **incydentalny charakter agresji** oraz **długofalowy charakter przemocy.** W warunkach szkolnych kłótnia kolegów i bójka w której obydwoje doznali zadrapań czy siniaków jest przykładem agresji, zaś tzw. „fala” szkolna, gdzie dochodzi do wybrania słabszej ofiary i rozłożonego w czasie znęcania się nad nią spełnia kryteria przemocy.

IV. Cele i zadania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

1. Organizowanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od narkotyków.

Cele :

- ułatwianie osobom uzależnionym udziału w programach terapeutycznych,
- organizowanie warunków pierwszego kontaktu dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- wspieranie rozwoju i funkcjonowania placówek terapeutycznych.

Zadania:

1. umożliwianie osobom z Gminy Zgorzelec systematycznego udziału w zajęciach terapeutycznych prowadzonych przez Poradnię Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia poprzez sfinansowanie im dojazdów do wyżej wymienionej placówki środkami transportu publicznego. Osoby te muszą okazać się poświadczaniem o uczęszczaniu na terapię, organizowanie i finansowanie różnych form pracy uzupełniającej proces terapeutyczny, organizowanych poza podstawowym programem Poradni
2. finansowanie udziału w szkoleniach przygotowujących wskazane przez Poradnię lub GKRPA osoby do pracy terapeutycznej i profilaktycznej lub związanej z organizowaniem pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin prowadzonych przez specjalistyczne placówki leczenia odwykowego lub instytucje szkoleniowe, w uzasadnionych przypadkach, po zatwierdzeniu przez GKRPA – dofinansowanie leczenia choroby alkoholowej środkami farmakologicznymi. Decyzja o dofinansowaniu musi być poprzedzona konsultacjami lekarskimi i psychologicznymi oraz działaniami motywującymi do udziału w zajęciach psychoterapeutycznych prowadzonymi przez specjalistów z zakresu terapii uzależnień,
3. wspieranie Poradni Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Zgorzelcu poprzez dofinansowywanie zakupu niezbędnych materiałów wykorzystywanych do prowadzenia zajęć terapeutycznych i profilaktycznych, prowadzenie grupy wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin. Zakres finansowania działań grupy dotyczy:
 - a) wynagrodzenia dla prowadzącego zajęcia (forma zatrudnienia np. umowa – zlecenie),
 - b) pokrycia kosztów wynajmu pomieszczeń wykorzystywanych do prowadzenia zajęć,
 - c) zakupu środków i materiałów koniecznych przy realizacji programu zajęć,
 - d) zakupu materiałów i artykułów koniecznych do organizacji przez grupę wewnętrznych imprez okolicznościowych, otwartych lub środowiskowych, promujących postawy trzeźwościowe, mających walory profilaktyczne, integracyjne i edukacyjne,
4. prowadzenie Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego dla osób z problemem alkoholowym, uzależnionych od narkotyków, z problemami innych uzależnień cywilizacyjnych i członków ich rodzin oraz osób które są ofiarami przemocy.
5. Zakres finansowania działalności Punktu dotyczy:
 - a) wynagrodzenia osób lub wsparcie instytucji prowadzących Punkt,
 - b) zakupu materiałów i środków informacyjnych, dydaktycznych, papierniczo – biurowych oraz sprzętu niezbędnego do prowadzenia i dokumentowania pracy Punktu,
 - c) dofinansowania udziału w szkoleniach i kursach osób wykonujących zadania zlecone w Punkcie, w zakresie doskonalenia metod pracy z osobami uzależnionymi, ofiarami przemocy lub profilaktyki.
6. wspieranie organizacji pozarządowych poprzez:
 - a) dofinansowanie zakupów niezbędnych materiałów wykorzystywanych do prowadzenia zajęć terapeutycznych i profilaktycznych z zakresu problemów alkoholowych i narkomanii, przemocy w rodzinie i innych form uzależnienia,
 - b) możliwość sfinansowania realizacji programów terapeutycznych,

- c) możliwość sfinansowania prowadzenia świetlic połączonego z realizacją programów profilaktycznych,
- d) dofinansowania udziału w szkoleniach i kursach osób wykonujących zadania zlecone w Punkcie, w zakresie doskonalenia metod pracy z osobami uzależnionymi, ofiarami przemocy lub profilaktyki,
- e) wspieranie zajęć sportowych prowadzonych z dziećmi i młodzieżą.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomoc psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Cele:

- rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinach poprzez współpracę Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z dzielnicowymi, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu, Poradnią Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Zgorzelcu, placówkami opieki Zdrowotnej,
- prowadzenie poradnictwa i organizowanie pomocy interwencyjnej i terapeutycznej dla ofiar przemocy i ich rodzin,
- aktywny udział, wsparcie organizacyjne i finansowe Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy w Rodzinie,
- pomoc dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.

Zadania:

- 1) Wykorzystywanie jednostronnych danych w trakcie prowadzenia przez GKRPA czynności zmierzających do skierowania na leczenie odwykowe osób nadużywających alkoholu,
- 2) prowadzenie doradztwa i organizowanie interwencji na rzecz ofiar przemocy w ramach działania punktów konsultacyjno – informacyjnych,
- 3) wspieranie Poradni Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Zgorzelcu we wdrażaniu programów terapeutycznych dla ofiar przemocy,
- 4) ułatwianie udziału w zajęciach terapeutycznych prowadzonych w Poradni w Zgorzelcu osobom (ofiaram przemocy) z Gminy Zgorzelec,
- 5) sfinansowanie szkoleń doskonalących umiejętność prowadzenia terapii dla Dorosłych Dzieci Alkoholików (DDA) oraz sfinansowanie realizacji programów Terapeutycznych dla tej grupy pacjentów (grup wsparcia, rozwoju osobistego czy psychoterapii),
- 6) organizowanie szkoleń dla przedstawicieli placówek i instytucji włączonych w system przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w ramach środków własnych) lub finansowanie udziału w wybranych szkoleniach osobom angażującym się w pracę profilaktyczną i terapeutyczną na rzecz ofiar przemocy,
- 7) organizacja i udział w lokalnych i ponadregionalnych kampaniach na temat przeciwdziałania przemocy i agresji. (Zakres dofinansowania: koszty organizacyjne, zakup materiałów koniecznych do przeprowadzania kampanii),
- 8) tworzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo – wychowawczych, socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym. Zakres dofinansowania obejmuje remonty bieżące, usuwanie awarii, zakup wyposażenia, opału, materiałów, zatrudnienie opiekunów itp.
- 9) dożywianie dzieci uczęszczających do świetlic opiekuńczo – wychowawczych,
- 10) finansowanie prowadzenia zajęć i programów terapeutycznych dla dzieci z uwzględnieniem wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

- 11) organizacja lub dofinansowanie kolonii i obozów profilaktycznych i socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym lub ze środowisk zagrożonych i dysfunkcyjnych prowadzonych w ramach wypoczynku feryjnego i wakacyjnego. Te formy działania muszą posiadać opracowany merytoryczny program pracy profilaktyczno - terapeutycznej lub opiekuńczo – wychowawczej,
- 12) finansowanie zatrudnienia pracowników merytorycznych w placówkach pomocy dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym,
- 13) organizowanie i finansowanie superwizji dla pracowników placówek udzielających pomocy psychologicznej dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym,
- 14) dofinansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym i narkotykami w zakresie prowadzenia zajęć socjoterapeutycznych organizowanych dla pedagogów, psychologów, nauczycieli, którzy są zatrudnieni w tego typu placówkach lub deklarują gotowość podjęcia tego typu pracy,
- 15) organizowanie lokalnych narad, seminariów i konferencji w zakresie wdrażania systemu pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym i innymi uzależnieniami,
- 16) wspieranie i koordynowanie interdyscyplinarnych zespołów ds. pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym, innymi uzależnieniami oraz przemocy w rodzinie,
- 17) wspieranie grup samopomocowych dla dzieci alkoholików typu Alateen,
- 18) tworzenie systemowego wsparcia i terapii dla dzieci z FAS – Alkoholowym Zespołem Płodowym oraz dla ich rodziców i opiekunów. Niezbędne jest dostarczanie wiedzy na temat FAS psychologom, terapeutom oraz wszystkim, którzy zajmują się pomocą dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym,
- 19) prowadzenie działań związanych z ewaluacją (wewnętrzną i zewnętrzną) programów pomocy dla dzieci alkoholików oraz programów badawczych dotyczących psychospołecznego funkcjonowania dzieci z rodzin z problemem alkoholowym,
- 20) organizowanie i/lub finansowanie zajęć dla rodziców dzieci uczęszczających na zajęcia, mających na celu podniesienie kompetencji wychowawczych.
- 21) organizowanie i/lub finansowanie zajęć sportowych dla dzieci mających na celu rozwój fizyczny oraz popularyzowanie zdrowego stylu życia.
- 22) organizowanie i/lub finansowanie imprez kulturalnych, rozrywkowych popularyzujących nowe wzorce postępowania, zdrowy styl życia rówieśników, zdobyte umiejętności i środowiskowe uznanie.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych i pozalekcyjnych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych, sportowych i kulturalnych imprezach z udziałem rówieśników wiekowych..

Cele :

- wdrażanie efektywnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zapobiegających używaniu substancji psychoaktywnych (alkoholu i narkotyków),
- wspieranie instytucji prowadzących działalność profilaktyczną w organizowaniu różnorodnych form pracy zapobiegawczej i korygującej, opiekuńczo – wychowawczej, socjoterapeutycznej, edukacyjnej i aktywizującej, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, w rodzinach oraz w grupach podwyższonego ryzyka,
- rozwijanie wiedzy w społeczności lokalnej na temat problemów związanych z

- używaniem środków psychoaktywnych poprzez prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej problematyki alkoholizmu i narkomanii
- rozbudowa systemu monitoringu w placówkach oświatowych i miejscach publicznych służącego między innymi ograniczeniu dostępu do szkół osób prowadzących sprzedaż środków psychoaktywnych oraz kontroli zachowania uczniów celem zapobiegania przemocy rówieśniczej i innych zachowań destrukcyjnych.

Zadania:

1. prowadzenie na terenie szkół i innych placówek opiekuńczo - wychowawczych programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, wykazanych w specjalistycznych materiałach źródłowych i publikacjach, posiadających określoną technologię pracy i scenariusze zajęć, odpowiadających przyjętym standardom jakości i efektywności pracy profilaktycznej (diagnoza i ewaluacja), poświadczonych odpowiednimi kwalifikacjami realizatorów,
2. prowadzenie zajęć profilaktycznych obejmujących szeroko rozumianą profilaktykę uzależnień według autorskich opracowań w szkołach i innych placówkach i instytucjonalnych oraz w porozumieniu z organizacjami pozarządowymi w formie kompleksowych programów lub wyodrębnionych zajęć, w tym:
 - a) zajęć opiekuńczo – wychowawczych, sportowych i aktywizujących, ukierunkowanych na organizację alternatywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, ukazujących nowe wzorce i zmniejszających ryzyko kontaktu z substancjami psychoaktywnymi,
 - b) grupowych zajęć profilaktycznych o charakterze edukacyjnym dotyczących kształtowania i utrwalania wyodrębnionych umiejętności psychologicznych, podejmowania racjonalnych decyzji w sytuacji kontaktu z substancjami psychoaktywnymi, radzenia sobie z presją grupową, rozwijania postaw i zachowań prozdrowotnych oraz dostarczających informacji koniecznych dla prawidłowego funkcjonowania i rozwoju,
 - c) zajęć socjoterapeutycznych prowadzonych dla dzieci i młodzieży przejawiającej symptomy niedostosowania społecznego, zaburzenia zachowania, trudności w adaptacji emocjonalnej, w szczególności stanowiących skutek dysfunkcjonalności rodzin dotkniętych problemem alkoholowym,
3. podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym przeznaczonych dla rodziców, których celem jest wspieranie abstynencji dziecka i przygotowanie go do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych,
4. wdrażanie programów profilaktyczno – interwencyjnych dla młodzieży upijającej się i będącej po inicjacji narkotykowej.
5. dofinansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi, młodzieżą oraz rozwijanie umiejętności prowadzenia zajęć profilaktycznych organizowanych dla nauczycieli, pedagogów i psychologów,
6. organizowanie i współfinansowanie lokalnych imprez profilaktycznych, kulturalnych i sportowych dla dzieci i młodzieży,
7. podejmowanie i współfinansowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia,
8. wspieranie i współfinansowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych jako elementu oddziaływań profilaktycznych. Zajęcia sportowe powinny odwoływać się do strategii profilaktycznych (np. osobistych decyzji abstynenckich, przekonań normatywnych, np. „

prawdziwy sportowiec prowadzi zdrowy styl życia, nie pije, nie pali, nie używa narkotyków, sterydów”, a także wzmacniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań. W ramach finansowania realizacji zajęć sportowych możliwe są wydatki materiałowe, np. na zakup sprzętu sportowego, pokrycie kosztów treningów i najmu sal.

9. wspieranie i współfinansowanie pozalekcyjnych zajęć z dziećmi i młodzieżą prowadzonych przez organizacje pozarządowe, które w swoich założeniach programowych mają promocję zdrowego życia, uznawanie zasad życia bez alkoholu i innych używek za podstawowy cel życia. (np harcerz nie pije, nie pali ...)
10. edukacja publiczna w zakresie problematyki alkoholowej :
 - a) tworzenie sieci punktów informacyjnych z danymi o ofercie pomocy na terenie gminy,
 - b) prowadzenie lokalnych i regionalnych kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką problemów alkoholowych, organizowanie festynów, happeningów, pikników itp.,
 - c) zakup i dystrybucja wśród różnych adresatów – młodzieży, sprzedawców, pracowników służby zdrowia, pracowników pomocy społecznej, nauczycieli, rodziców, policjantów, klientów punktów konsultacyjnych itp. – materiałów edukacyjnych : broszur, plakatów, ulotek z profilaktycznymi treściami edukacyjnymi dotyczącymi problematyki alkoholowej oraz gadżetów profilaktycznych,
 - d) aktywny współdział w ogólnopolskich społecznych kampaniach edukacyjnych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (np. Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „ Sprawdź, czy twoje picie jest bezpieczne ”, itp.
 - e) wspieranie edukacji osób pracujących zawodowo w systemie pomocy dzieciom, młodzieży, rodzinom i osobom z problemem alkoholowym oraz przemocy poprzez prenumeratę lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji,
 - f) monitorowanie skali problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych poprzez prowadzenie badań i sondaży, lokalnych diagnoz i ekspertyz (samodzielnie lub zlecając je profesjonalistom).
11. działalność na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców i bezpieczeństwa w miejscach publicznych.
12. opracowywanie, druk i dystrybucja materiałów profilaktycznych i uświadamiających zagrożenia związane z uzależnieniami.

3. Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i problemów narkomanii.

Cel:

- współpraca i udzielanie pomocy instytucjom, organizacjom pozarządowym i osobom fizycznym w realizacji zadań i programów dotyczących profilaktyki, rozwiązywania problemów uzależnień oraz zapobiegania przemocy domowej.
- szerzenie edukacji na temat zasad i kierunków działalności profilaktycznej

Zadania:

1. możliwość powierzenia realizacji poszczególnych zadań ujętych w programie organizacjom pozarządowym i instytucjom, pod warunkiem, że w statucie tej organizacji, instytucji znajdują się zapisy określające jej zaangażowanie w sprawy związane z rozwiązywaniem problemów alkoholowych lub problemów narkomanii (w tym przypadku obowiązuje ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie),

2. współpraca ze stowarzyszeniami abstynenckimi w zakresie działania nakierowanego na motywowanie do leczenia odwykowego a także nawiązanie kontaktu z osobami uzależnionymi. Możliwe jest dofinansowanie kosztów rzeczowych i osobowych takich działań,
3. możliwość dofinansowania kosztów lokalowych czy personalnych w sytuacji, kiedy jest to uzasadnione ilością zadań realizowanych przez stowarzyszenie, a składki członkowskie nie pozwalają na ich pokrycie,
4. dofinansowanie szkoleń dla liderów klubu oraz innych osób działających w klubie pod warunkiem, że jest to uzasadnione merytorycznie i ma związek z wykonywaniem konkretnych zadań na rzecz jego członków albo społeczności lokalnej,
5. możliwość doposażenia stowarzyszenia w niezbędny sprzęt do prowadzenia warsztatów, treningów itp. (na przykład zakup materiałów, gier, sprzętu nagłaśniającego itp.)
6. możliwości sfinansowania programów pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży członków klubu z uwzględnieniem specyfiki ich doświadczeń wynikających z wychowania się w rodzinie alkoholowej. Warunkiem uruchomienia programów pomocy psychologicznej jest współpraca z osobami odpowiednio do tego przygotowanymi.
7. współpraca ze środowiskami kościelnymi polegająca między innymi na wspólnym organizowaniu pikników i festynów promujących zdrowy i trzeźwy styl życia, włączanie do ogłoszeń parafialnych informacji o prowadzonych kampaniach edukacyjnych oraz możliwości uzyskania w gminie pomocy w przypadku uzależnienia, przemocy domowej czy problemie z pijącym nastolatkiem, wspieranie przyparafialnych grup wsparcia, wspieranie działalności świetlic przyparafialnych w zakresie pracy socjoterapeutycznej z dziećmi z rodzin alkoholowych.
8. Współpraca i wspieranie organizacji pozarządowych prowadzących świetlice środowiskowe, wiejskie, szkolne i pobytu dziennego w zakresie pracy socjoterapeutycznej, opiekuńczo – wychowawczej i edukacyjnej.

4. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Za udział w każdym posiedzeniu plenarnym i zespołowym, prowadzenie wizji lokalizacyjnych dotyczących opiniowania wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych, kontrolę punktów sprzedaży alkoholu ustala się następujące wynagrodzenie:

a) przewodniczący komisji	- 25,00% minimalnego wynagrodzenia za pracę,
b) z-ca przewodniczącego komisji	- 22,00% minimalnego wynagrodzenia za pracę,
c) sekretarz komisji	- 19,00% minimalnego wynagrodzenia za pracę,
d) członkowie komisji	- 18,00% minimalnego wynagrodzenia za pracę.
2. Jeżeli nieobecność w pracy komisji przekracza 50% czasu jej trwania, wynagrodzenie członka komisji pomniejsza się o 50%.
3. Jeżeli czas trwania pracy komisji przekracza 3 godziny, wynagrodzenie zwiększa się o 20%.
4. Wynagrodzenie za udział w pracach komisji wypłacane jest na podstawie listy obecności, na której odnotowuje się czas rozpoczęcia i zakończenia jej pracy oraz czasowy udział jej członków, jeżeli nie jest zgodny z czasem pracy komisji. Powyższa lista obecności podpisana przez przewodniczącego lub jego zastępcę oraz sekretarza komisji, a w razie jego nieobecności, innego członka komisji, jest podstawą do sporządzenia listy wypłat wynagrodzeń.
5. Z tytułu podróży służbowej członkom komisji przysługują należności zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery

budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz.U. z 2013 r. poz. 167).

VI. Źródła finansowania programu.

Źródłem finansowania zadań ujętych w programie są środki finansowe budżetu gminy pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.

VII. Realizator programu.

Realizatorem programu jest Urząd Gminy Zgorzelec.

VIII. Plan finansowy realizacji Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

DOCHODY : - **500.000,00,- zł.**

1. Opłaty za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do 4,5% i piwo
2. Opłaty za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych od 4,5% do 18%
3. Opłaty za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18%

WYDATKI **500.000,00,-zł.**

1. Zwalczanie narkomanii, w tym : **78.000,00,-zł.**

- 1) dotacja celowa na realizację zadań własnych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym. **58.000,00,-zł.**
- 2) realizacja zadań ujętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii, w tym m.in. **20.000,00,-zł.**
 - wdrażanie efektywnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży wraz z organizacją zajęć sportowych przez kluby sportowe
 - prowadzenie lokalnych i regionalnych kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień, organizowanie festynów, pikników imprez tematycznych itp.,
 - sfinansowanie szkoleń doskonalących umiejętność prowadzenia terapii dla dorosłych i dzieci oraz sfinansowanie realizacji programów terapeutycznych dla tej grupy,
 - organizacja i udział w lokalnych i ponadregionalnych kampaniach na temat przeciwdziałania przemocy i agresji,
 - tworzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo –wychowawczych dla dzieci z rodzin z problemami uzależnień,
 - dożywianie dzieci uczęszczających do świetlic opiekuńczo – wychowawczych
 - realizacja zajęć sportowych jako elementu oddziaływań profilaktycznych.,
 - realizacja zadań z zakresu profilaktyki zdrowia.
 - realizacja innych zadań ujętych w programie,
 - dotacja celowa dla podmiotów na realizację zadań w ramach profilaktyki zdrowotnej.
 - zakup niezbędnych materiałów wykorzystywanych do prowadzenia zajęć terapeutycznych lub profilaktycznych.
 - wdrażanie efektywnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży wraz z organizacją zajęć sportowych przez kluby sportowe
 - zakup usług dotyczących realizacji programu

2. Przeciwdziałanie alkoholizmowi w tym.: **422.000,00**

- 1) dotacja celowa na realizację zadań własnych zleconych i powierzonych organizacjom pozarządowym **108.000,00**
- 2) wynagrodzenia dla osób wykonujących zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, a w szczególności : **88.000,00**

- a) przeprowadzanie wywiadów środowiskowych,
 - b) wydawanie opinii o stopniu uzależnienia od alkoholu,
 - c) prowadzenie punktu konsultacyjnego i punktu wsparcia,
 - d) praca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- 3) finansowanie realizacji zadań ujętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii
a w szczególności: 116.000,00
- pokrycie kosztów dojazdu do Poradni Uzależnienia od Alkoholul osobom biorącym udział w zajęciach terapeutycznych,
 - różnych form pracy uzupełniającej proces terapeutyczny organizowanych przez Poradnię poza podstawowym programem,
 - udziału w szkoleniach osób do pracy terapeutycznej i profilaktycznej lub związanej z organizowaniem pomocy dla uzależnionych i ich rodzin oraz na rzecz przemocy w rodzinie,
 - kształcenia personelu medycznego w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie,
 - podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji w działających w zakresie profilaktyki i rozwiązywanie problemów wynikających z używania alkoholu,
 - zakup niezbędnych materiałów wykorzystywanych do prowadzenia zajęć terapeutycznych lub profilaktycznych ,
 - współfinansowanie remontu, rozbudowy i budowy świetlic i punktów umożliwiających prowadzenie całorocznej działalności profilaktycznej,
 - prowadzenie grupy wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin,
 - prowadzenia zajęć i programów socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem uzależnień prowadzonych przez poradnie specjalistyczne i osoby posiadające specjalistyczne kwalifikacje,
 - szkoleń grup wsparcia dla nauczycieli, w tym pedagogów i psychologów szkolnych,
 - podnoszenia kwalifikacji zawodowych w zakresie prowadzenia zajęć profilaktycznych,
 - prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii edukacyjnych, dotyczących ryzyka i szkód wynikających ze spożycia alkoholu dla konsumentów i ich otoczenia w tym szkód wynikających z picia alkoholu przez kobiety w ciąży,
 - upowszechnianie informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości jej przeciwdziałania,
 - organizacja lub dofinansowanie kolonii i obozów profilaktycznych i socjoterapeutycznych dla dzieci ze środowisk zagrożonych dysfunkcjami prowadzonych w ramach wypoczynku feryjnego, wakacyjnego lub zielonych szkół.
 - wdrażanie efektywnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży wraz z organizacją zajęć sportowych przez kluby sportowe
 - prowadzenie lokalnych i regionalnych kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką problemów alkoholowych i profilaktyką zdrowia, organizowanie festynów pikników, imprez okolicznościowych itp.,
 - szkoleń doskonalących umiejętność prowadzenie terapii dla dorosłych i dzieci alkoholików (DDA), zdrowia oraz sfinansowanie realizacji programów terapeutycznych dla tej grupy,
 - organizacja i udział w lokalnych i ponadregionalnych kampaniach na temat przeciwdziałania przemocy i agresji,
 - tworzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo – wychowawczych dla dzieci z rodzin z problemem uzależnień,
 - dożywiania dzieci uczęszczających do świetlic opiekuńczo – wychowawczych,
 - organizowanie lokalnych imprez profilaktycznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
 - wspieranie i współfinansowanie działań promujących sukcesy dzieci, młodzieży i

dorosłych jako alternatywne możliwości spędzania czasu wolnego i rozwijanie zainteresowań

- realizacja zajęć sportowych jako elementu oddziaływań profilaktycznych.,
- realizacja innych zadań ujętych w programie,
- dotacja celowa dla podmiotów spoza sektora finansów publicznych na realizację zadań w ramach profilaktyki zdrowotnej.
- realizacja zadań z zakresu profilaktyki zdrowia.

4) wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych - 110.000,00

Opracował : Marek Wolanin, Zgorzelec grudzień 2020